AMNESTY INTERNATIONAL

BELLONA

DEN NORSKE HELSINGFORSKOMITE

LLH
Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

MENNESKERETTIGHETER I RUSSLAND

OL i Sotsji 2014: Ikke bare lek

HÅNDBOK FOR JOURNALISTER

Amnesty International Norge, Bellona, Caucasian Knot, Den norske Helsingforskomité, og Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

Forsidebilde: Copyright Tomasz Kizny

HÅNDBOK FOR JOURNALISTER

Denne håndboken for journalister som skal dekke de olympiske og de paralympiske vinterlekene i Sotsji 2014, er blitt til i et samarbeid mellom Den norske Helsingforskomité, Amnesty International Norge, Bellona, Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH) og nyhetsportalen Caucasian Knot.

Den norske Helsingforskomité har hatt hovedansvaret for utformingen av håndboken, og vil takke Fritt Ord for støtte til dette og øvrig arbeid knyttet til vinterlekene i Sotsji.

Håndboken dekker den politiske, menneskerettslige og miljømessige konteksten for vinterlekene, som finner sted i en by ved Svartehavet med cirka 350 000 innbyggere. Håndboken er del av et større samarbeid om å rette oppmerksomheten mot problematiske sider ved vinterlekene i Sotsji og utviklingen i Russland når det gjelder menneskerettigheter og *respekt for menneskelig verdighet*, som er en sentral verdi i Den olympiske bevegelse.

Organisasjonene tar ikke til orde for boikott av vinterlekene, men ønsker å bidra til at norske og internasjonale medier har kunnskap om kritikkverdige forhold knyttet til forberedelsene til og organiseringen av lekene fra russiske myndigheters side. Håndboken reiser også spørsmål ved IOCs rolle når det gjelder å følge opp respekten for de olympiske verdiene.

Den olympiske bevegelse har noen overordnete målsettinger, blant annet at sport skal bidra til «harmonisk utvikling av menneskeheten ved å fremme et fredelig samfunn som er opptatt av å ta vare på menneskelig verdighet». Forbud mot diskriminering er en av kjerneverdiene.

Det er derfor viktig å vurdere hvordan ulike olympiske leker bidrar til å fremme disse verdiene.

Informasjonen som blir presentert er hentet fra en rekke kilder, inkludert fra samtaler og intervjuer ved besøk i Sotsji og Krasnodar-regionen i regi av Den norske Helsingforskomité.

Amnesty International Norge, www.amnesty.no, er den norske avdelingen av verdens største menneskerettighetsorganisasjon. Amnesty International kjemper for ytringsfrihet og mot diskriminering og overgrep. Organisasjonen er uavhengig av enhver regjering, økonomisk aktør, politisk overbevisning og religiøs tro.

Bellona, http://www.bellona.org, er en uavhengig ideell stiftelse som arbeider for å løse verdens klimautfordringer blant annet gjennom å identifisere og gjennomføre bærekraftige klimaløsninger. Bellona arbeider for økt økologisk forståelse og vern av natur, miljø og helse. Bellona er engasjert i de viktigste nasjonale og internasjonale miljøspørsmål i verden i dag.

Caucasian Knot, http://eng.kavkaz-uzel.ru, er en russisk og engelskspråklig nyhetsportal som dekker hele Kaukasus-området, det vil si områder i Sør-Russland (Nord-Kaukasus) og Georgia, Armenia og Aserbajdsjan. Caucasian Knot har et omfattende nett av

korrespondenter og utgjør en unik kilde til uavhengig informasjon om viktige utviklingstrekk og hendelser i regionen.

Den norske Helsingforskomité (NHC), www.nhc.no, er en ikke-statlig organisasjon som fremmer full respekt for internasjonalt anerkjente menneskerettigheter i lov og i praksis. NHC rapporterer om brudd på menneskerettighetene, gjennomfører undervisning og støtter og samarbeider med lokale organisasjoner om slike aktiviteter. NHCs geografiske fokus er Nord-Amerika, Europa og Sentral-Asia. NHC har hovedkontor i Oslo og ansatte og partnere i Øst- og Sentral-Europa, Vest-Balkan og Sentral-Asia.

Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH), http://www.llh.no, er en norsk organisasjon som arbeider for likestilling, og mot alle former for diskriminering av homofile, lesbiske, bifile og transpersoner (lhbt-personer) i Norge og i resten av verden. LLH arbeider for et bedre diskrimineringsvern for alle minoriteter, og for at politiet skal følge opp hatkriminalitet på en skikkelig måte. Organisasjonen gir informasjon om lhbt-personer til myndigheter og politikere, familievernkontorer og helsevesen. LLH samarbeider med og støtter lhbt-aktivister i Russland.

INNHOLD

Intervju med Gregory Shvedov, redaktør av Caucasian Knot	6
IOC og vinterlekene i Sotsji	10
Sotsji og Krasnodar-regionen	13
Terrorfaren	15
Behandlingen av minoriteter og immigranter	20
LHBT-personer uten beskyttelse	21
Sårbart miljø under press	25
Korrupsjon	29
Arbeidernes rettigheter krenkes	32
Friheter begrenses	34
Fengsling av politiske motstandere og aktivister	37
IOCs Rolle	40
Nyttige kontakter	42

LEKENES PRIS: HVEM VIL VINNE? HVEM VIL BLI OFFER?

– Intervju med Gregory Shvedov, redaktør av Caucasian Knot

Vinterlekene i Sotsji blir av mange observatører sett på som et personlig prosjekt for president Putin, som er svært glad i Sotsji-området og dets kvaliteter. Lekene blir presentert av russiske myndigheter som en viktig del av arbeidet med å modernisere Russland i form av teknologiske nyvinninger, arenaer blir gjort tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne og de inspirerer og skaper fremtidige treningsfasiliteter for talentfulle idrettsutøvere. De har også et overordnet mål om å utvikle Sotsji-området i tråd med kriterier for kostnadseffektivitet og bærekraft.

Gitt disse høye ambisjonene, hvordan blir Sotsji-OL portrettert i de store russiske mediene?

– Det er en gjennomgående positiv tilnærming til lekene. Media gjengir hvordan de bidrar til å skape et positivt bilde av Russland, mobiliserer russere og skaper positiv internasjonal oppmerksomhet. Det er ingen hemmelighet at Russland har et imageproblem i Vesten. Foreløpig er det ingen reelle forsøk på å demokratisere staten eller bedre på situasjonen for menneskerettighetene. Lekene blir sett på som en måte å forbedre dette bildet på. De viser Russland som et stort land, i stand til å bygge spektakulære idrettsarenaer og organisere olympiske leker på en måte som ingen vil være i stand til å kopiere. De store mediene bidrar til denne imagebyggingen.

Betyr dette at russiske medier er under et pålegg om å skrive positivt om lekene?

– Vel, du vet at det ikke finnes noe system for sensur i Russland. Men de store mediene vet hvordan de skal presentere nyheter eller hvilke nyheter de bør unngå for ikke å fornærme tjenestemenn. Det finnes ikke noe nasjonalt system for å forhåndsgodkjenne journalistisk materiale, slik som i sovjettiden, men det er en utbredt praksis med selvsensur. Det er også et spørsmål om mediefinansiering som i praksis fører til en forsiktig tilnærming fra eiernes side, og de influerer i stor grad medienes innhold i Russland. Flertallet av mediene er finansiert av regjeringen eller av lokale administrasjoner, selv om noen medier også er eid av private forretningsmenn. Redaktører blir ofte utnevnt på grunn av sin lojalitet til eieren snarere enn på grunn av sine ferdigheter. Det er også et problem med restriktive lover som gjør journalister forsiktig med å kritisere politikere og tjenestemenn. Det finnes imidlertid noen private medier som dekker sensitive spørsmål på en selvstendig måte.

Er det noen spesielle forhold knyttet til mediesituasjonen i Nord-Kaukasus?

– Situasjonen er ulik i de forskjellige regionene. Generelt er de lokale administrasjonene ikke positive til at mediene har en profesjonell tilnærming. De forventer tvert imot at de støtter myndighetenes imagebygging. I Tsjetsjenia har Kadyrov-administrasjon full kontroll over mediene, og det fører til en form for propaganda som minner om sovjettiden, men ofte i en

ny, og mer moderne stil. I Dagestan finnes noen få uavhengige medier, som eies og drives av private selskaper og som rapporterer kritisk. I de fem andre regionene i Nord-Kaukasus finnes det aviser som kan rapportere kritisk fra tid til annen, men de har ikke en stor leserkrets og utgis ikke daglig. Det er heller ingen uavhengige radio- eller TV-kringkastere. Nettmedier i regionene er stort sett knyttet til spesifikke lokale forretningsinteresser. Generelt er tilgangen til Internett gratis, bortsett fra i Tsjetsjenia, og det bidrar til at folk bruker sosiale nettverk i stort omfang.

Hvilken rolle spiller nyhetsportalen Caucasian Knot?
– Den fyller den tomme plassen for uavhengig og profesjonell nyhetsrapportering. Regionale medier publiserer fra tid til annen nyhetsstoff som er kritisk, men dekningen er ikke alltid preget av et høyt faglig nivå. Eiere av aviser eller elektroniske medier ønsker ofte å påvirke nyhetsdekningen for å fremme egne interesser. Caucasian Knot er helt uavhengig av myndighetene og private forretningsinteresser. Leserne våre viser i hvor stor grad de setter pris på dette. Våre artikler blir lest av omtrent tre millioner lesere hver måned. I tillegg til å publisere journalistisk materiale, skaper portalen et sårt tiltrengt forum. Den gir lokalbefolkningen mulighet til å dele fakta og meninger. Vi mottar tusenvis av kommentarer og tekstmeldinger; mange av dem med informasjon om brudd på menneskerettighetene og andre viktige problemer.

Hvordan svarer myndighetene på kritikk angående Sotsji-lekene?
– Jeg vil si at deres hovedstrategi er å ignorere kritikken, hvis det er mulig. Når det gjelder kritikk av miljøødeleggelser forårsaket av OL-utbyggerne, så viser avgjørelser i domstolene i saker mot aktivister at dommerne er under ordre fra myndighetene om å straffe dem. Tjenestemenn ønsker ikke å tillate aktivister å gjøre sitt arbeid, og viser heller ikke vilje til å nyttiggjøre seg deres kritikk for å forbedre måten ting blir gjort på. Det finnes imidlertid eksempler på det motsatte. For eksempel, har myndighetene erkjent at økosystemet i Mzimta-elven har blitt ødelagt. Det er for tiden en diskusjon om hvordan en kan gjenopprette livet i elven.

– Caucasian Knot skriver mye om et stort antall vanlige mennesker som lider som følge av sosial urettferdighet og dårlige levekår. Ofte har de ikke varmt vann eller strøm eller fjernvarmen virker ikke. Denne kritikken blir ofte møtt med taushet fra lokale myndigheter, men vi er stolt av hvert tilfelle (selv om det er få) hvor den fører til at noen får hjelp. Ofte kommer ikke denne hjelpen fra lokale myndigheter, men fra nasjonale institusjonene som har fanget opp vår dekning.

Du har vært aktiv som journalist og redaktør i mange år i Nord-Kaukasus. Hva er ditt råd til utenlandske journalister som kommer til Sotsji?
– Mitt viktigste råd er å gjøre grundige forberedelser. Sett deg inn i forholdene i regionen, les rapporter fra menneskerettighetsorganisasjoner, se videorapporter og så videre. Ikke tro at du kan starte fra null, men forbered deg på å forstå konteksten for vinterlekene før du kommer til Sotsji. Et viktig spørsmål er hva den virkelige prisen for lekene er? Vi vet allerede at de er ekstremt dyre i form av penger, men de koster også lokalbefolkningen og økosystemene mye i form av ubehageligheter og ødeleggelser. Når utenlandske journalister kommer til Sotsji vil de kanskje bli imponert av hva de ser. De olympiske arenaene og den nye infrastrukturen *er* imponerende. Men de bør forberede seg til å se bak dette. Når de

arbeider journalistisk, må de være meget opptatt av å beskytte sine kilder. Det vil selvfølgelig være vanskelig siden sikkerhetspersonell vil være til stede overalt. Det betyr også at respondentene kan velge å svare meget forsiktig, for ikke å kompromittere seg selv. For eksempel vil det være vanskelig å grave i saker om korrupsjon og overdreven bruk av midler knyttet til byggingen i Sotsji. Jeg vil tro at lokalbefolkningen nødig ville snakke for mye om dette eller være i stand til å dokumentere det.

Hvordan vurderer du mulighetene for å arrangere protester og demonstrasjoner nær OL-arenaene?
– Det vil være svært vanskelig å demonstrere i nærheten av arenaene. Selv om dette i prinsippet nå er tillatt, kan det bare skje etter godkjenning fra lokale myndigheter, lokalt politi og den føderale sikkerhetstjenesten (FSB). I virkeligheten vil det være komplisert å få tillatelse fra alle tre institusjonene. Putins tillatelse til å protestere ser bra ut på papiret, men jeg tror at vi i realiteten ikke vil se mange protester i nærheten av OL-arenaene. Kanskje vil noen steder langt unna bli foreslått av myndighetene, slik at bare et fåtall av de besøkende vil ha mulighet for å se aktivistene.

Ser du noen positive effekter av vinterlekene?
– Ja, lekene og utbyggingen i forkant kan være nyttig i noen henseender. Det er imidlertid nå en diskusjon om arenaene vil ende opp som kasinoer etter at lekene er ferdige. Det ville absolutt ikke være et godt resultat. Et hovedspørsmål er om de olympiske bygningene og infrastrukturen vil komme lokalbefolkningen og vanlige folk til gode, eller om Sotsji vil være et sted bare for rike og mektige mennesker. Det gjenstår å se. Sotsji kan forbli et sted som den russiske staten investerer i; et sted hvor talentfulle idrettsutøvere fra hele Russland kan komme for å trene. En klok nasjonal politikk ville også være å gi unge idrettsutøvere fra Nord-Kaukasus en særlig mulighet til å bruke anleggene. Når det gjelder turisme, tror jeg at Tyrkia og Egypt vil være rimeligere for russere enn Sotsji. Men det er absolutt et potensial i Sotsji for å kombinere sol og bading med mer utfordrende aktiviteter i de nærliggende fjellene.

Flere kjente personer, inkludert Khodorkovsky, har nylig fått amnesti. Hvordan ser du på dette?
– Amnestiene er hovedsakelig gitt for å forbedre bildet av Russland; for å vise det som et mer fritt land og for å kvitte seg med brysomme spørsmål i forkant av lekene. Men amnestiene representerer ikke et paradigmeskifte. Det kan du for eksempel se av at aktivister som er kritiske til forberedelsene av vinterlekene fortsatt blir arrestert og er under et sterkt press fra myndighetene.

– Vi må tenke på situasjonen for lokale aktivister *etter* lekene: hvor mange av dem vil betale en høy pris (bøter eller fengselsstraff) etter at det internasjonale samfunnet slutter å følge utviklingen i Sotsji? Vi har allerede sett en slik utvikling i nabolandet Aserbajdsjan, der sentrale aktivister ikke ble arrestert under presidentvalget, men etterpå. Sammen må vi gjøre en innsats for å hjelpe de som bor i regionen, slik at de ikke ender opp som ofre for lekene.

– Det neste G8-møtet vil være i Sotsji. Verdens ledere må kreve at ingen lider på grunn av fredelig aktivisme mens de selv opplever varm russisk gjestfrihet i vakre palasser.

IOC OG VINTERLEKENE I SOTSJI

Den moderne olympismen ble grunnlagt av Pierre de Coubertin i 1864. I 1894 ble Den internasjonale olympiske komité (IOC) etablert, mens de første moderne sommerlekene fant sted i Athen i 1896. Vinterleker ble først avholdt i Chamonix, Frankrike i 1924.

IOC spiller hovedrollen i den olympiske bevegelsen, sammen med nasjonale olympiske komiteer og de internasjonale sportsføderasjonene. Det olympiske charteret er bindende for alle disse aktørene, og også for organisasjonskomiteene for de ulike olympiske lekene.

Motsatt det mange tror handler ikke olympismen bare om å arrangere spektakulære idrettsarrangement. Ifølge charteret er det en livsfilosofi som søker å skape en livsstil «basert på gleden over anstrengelser og den utdannende verdien av det gode eksempel, sosialt ansvar og respekt for universelle grunnleggende etiske prinsipper». Videre står det at å utøve sport er en menneskerettighet, og ingen må diskrimineres i sin sportsutøvelse. Den olympiske bevegelsen skal «bidra til å bygge en fredelig og bedre verden».

Sotsji ble valgt av IOC den 2. juli 2007 til å arrangere vinterlekene i 2014. Ifølge IOC hadde syv byer søkt om å få avholde vinterlekene i 2014: Sotsji (Russland), Salzburg (Østerrike), Jaca (Spania), Almaty (Kasakhstan), PyeongChang (Sør-Korea), Sofia (Bulgaria) og Borjomi (Georgia).[1]

I siste fase konkurrerte Sotsji med Salzburg og PyeongChang. I den avgjørende avstemningen ble Sotsji foretrukket av 51 IOC-medlemmer, mens PyeongChang fikk støtte fra 47. Vinterlekene i Sotsji er de 22. olympiske vinterlekene, og de blir etterfulgt av de 11. paralympiske vinterlekene som finner sted i de samme arenaene 7.-16. mars.

Ved å inngå avtale med IOC om å arrangere OL i 2014 har Den russiske organisasjonskomité og ansvarlige russiske myndigheter forpliktet seg til å respektere de olympiske målsettingene og verdiene. IOC er på sin side forpliktet til å sikre at de blir fulgt opp i praksis.

Høye målsettinger

OL i Sotsji vil bli de mest kompakte vinterleker i den olympiske bevegelsens historie. Det vil være mulig å komme seg fra én arena til en annen i løpet av minutter. Alle arenaer er tilpasset krav om tilgjengelighet for personer med funksjonshemminger.

11 nye anlegg er bygd til lekene, lokalisert i to komplekser – én ved kysten litt sør for Sotsji by og én i fjellet Krasnaya Polyana. Det er 48 km mellom de to kompleksene, og det er bygd ny jernbane og motorvei mellom dem slik at reisetiden bare er 30 minutter. Det er gangavstand mellom is-arenaene som befinner seg i kyst-komplekset.

Vinterlekene i Sotsji er blitt de dyreste noensinne. Det endelige regnskapet vil bli på over 50 milliarder dollar.

[1] http://www.olympic.org/sochi-2014-winter-olympics

OL-ringene ved flyplassen i Sotsji.

Under overskriften *Den russiske diamant*, har Den russiske organisasjonskomité angitt målene med lekene innenfor tre nivåer.[2]

For det første skal lekene være preget av nyskaping når det gjelder å sikre deltakerne et høyt servicenivå, gjøre arenaene fysisk tilgjengelige, sikre miljømessig bærekraft og å gjøre OL tilgjengelig for alle.

For det andre skal lekene feire *den russiske ånd*, som det heter. Her dreier det seg om å inspirere russiske innbyggere ved å vise hva russiske idrettsmenn kan oppnå, vise verden russisk gjestfrihet og storslagen natur og å bidra til å integrere Russland i det globale samfunnet.

For det tredje skal lekene levere «bærekraftig positiv endring, som inspirerer verden». Lekene skal sette nye standarder for det øvrige Russland, markedsføre Sotsji som et turistmål, stimulere til sport og sunn livsstil og fremme inkludering av personer med funksjonshemminger i Russland.

Kontroversielle

De olympiske vinterlekene i Sotsji er de første som er arrangert av Den russiske føderasjon, som ble erklært som selvstendig stat i 1991 og overtok Sovjetunionens faste plass i FNs

[2] http://www.sochi2014.com/en/games/strategy/brilliant/

sikkerhetsråd. I Sovjettiden ble sommerleker arrangert i Moskva i 1980, men disse ble boikottet av et stort antall land på grunn av den sovjetiske invasjonen av Afghanistan i 1979. Norge deltok ikke.

Også vinterlekene i Sotsji er kommet i et kontroversielt lys, selv om ingen land har indikert at de vurderer å boikotte dem. Menneskerettighets- og miljøproblemer er blant de viktigste temaene i de kritiske diskusjonene om lekene, inkludert dårlig behandling av innleide anleggsarbeidere, restriktiv lovgivning og praksis når det gjelder rettighetene til homofile og lesbiske, en omfattende tilbakegang i Russland generelt når det gjelder respekten for sivile og politiske rettigheter og bekymringer for miljøkonsekvensene av den massive utbyggingen av infrastruktur og anlegg i forbindelse med lekene.

SOTSJI OG KRASNODAR-REGIONEN

Sotsji ligger i Krasnodar-regionen (på russisk *Krasnodarsky krai*), som ligger i sørvest-Russland og er en del av det sørlige føderale distrikt. Regionen har grenser mot Rostov i nordvest, Stavropol i øst og den konfliktrammede georgiske republikken Abkhasia i sør. I vest er Krasnodar skilt fra Ukraina av Kerch-stredet.

Innbyggertallet er på cirka 5,3 millioner. Russere utgjør flertallet (cirka 88 %), men det bor også armenere, ukrainere, grekere og mange andre folkeslag i republikken.

Klimaet i Sotsji er subtropisk, med en gjennomsnittlig dagtemperatur i januar og februar på 10 grader ved kysten. Det finnes et unikt dyre- og planteliv i noen av områdene som er berørt av OL-utbyggingen, og deler av området er vernet naturpark.

Krasnodar-regionen er en del av Nord-Kaukasus, som er et område som har vært preget av konflikter mellom de ulike folkeslagene i regionen og russiske myndigheter siden 1800-tallet.

Republikken Adygia ligger omsluttet av Krasnodar-regionen. Adygierne og andre såkalte tsjerkessiske folk støttet tyrkerne mot Russland i Krimkrigen (1853-1856). Russlands erobring av det nordlige Kaukasus ble sluttført i 1864, og det resulterte i at et stort antall tsjerkessere og andre muslimer ble tvunget ut. Noen ble tvangsdeportert til Det osmanske riket, men mange flyttet til andre deler av Russland eller til andre land.

Under andre verdenskrig ble tsjerkesserne og mange andre muslimske folkegrupper i Nord-Kaukasus deportert til Sentral-Asia. De som overlevde fikk tilbud om å komme tilbake først i andre halvdel av 1950-tallet.

Tsjerkesserne har søkt å utnytte vinterlekene i Sotsji for å få fokus på konfliktene og de omfattende overgrepene som har funnet sted. Sotsji var en gang hovedstad i tsjerkessernes rike, før greske immigranter kom til området, blir det understreket. Men da Russlands president Vladimir Putin talte til Den olympiske komité i 2007 for å overbevise om at Sotsji burde få arrangere lekene, nevnte han bare grekerne, blir det anført.[3]

Idag utgjør russere om lag 68 % av befolkningen i Adygia, mens adygierne utgjør 22 %. Selv om det bor tsjerkessere i andre deler av Nord-Kaukasus og Russland, er et stort flertall bosatt i utlandet.

Også når det gjelder statusen til Abkhasia har det vært omfattende konflikter. Bare Russland, Nicaragua, Venezuela og Nauru har anerkjent republikken som selvstendig stat. Også to andre ikke-anerkjente republikker, Sør-Ossetia og Transnistria, har anerkjent Abkhasia.

Abkhasia og Sør-Ossetia er rettslig sett en del av Georgia, selv om myndighetene i Tbilisi ikke har kontroll over dem. Transnistria er en tilsvarende utbryterrepublikk fra Moldova. Disse republikkene utgjør deler av et omfattende problem med såkalte "frosne konflikter" på det

[3] http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2012/04/2012446515233997.html

tidligere sovjetiske territoriet. Sommeren 2008 var det en kortvarig krig mellom Russland og Georgia om Sør-Ossetia, men i dag er forholdet mellom Russland og Georgia noe bedre.

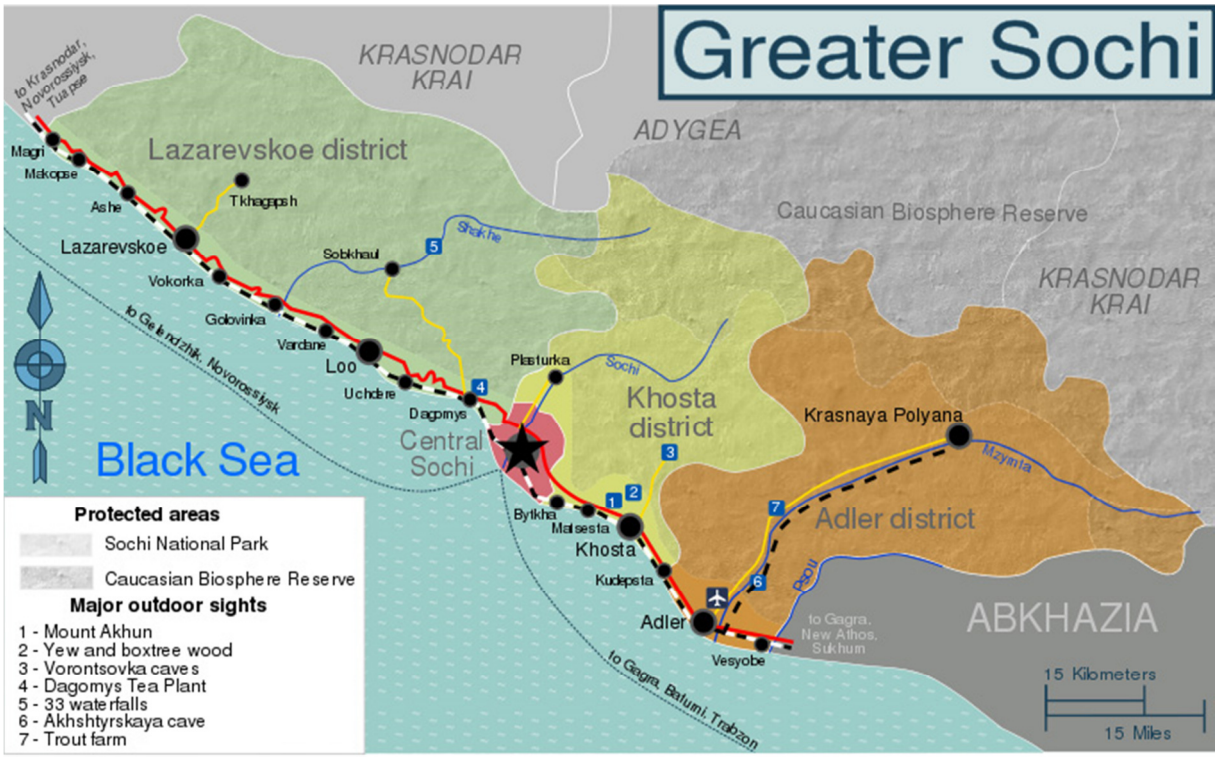

TERRORFAREN

Krasnodar-regionen ligger i utkanten av Nord-Kaukasus; en region som har vært preget av langvarige konflikter. Nord-Kaukasus består av Krasnodar-regionen, Stavropol-regionen og de autonome republikkene Karatsjajevo-Tsjerkessia, Kabardino-Balkaria, Adygia, Nord-Ossetia, Ingusjetia, Tsjetsjenia og Dagestan, i tillegg til noen områder i Georgia og Aserbajdsjan.

For mange i Russland kom terrorangrepene i Volgograd 29. og 30. desember 2013 som et sjokk. 34 mennesker ble drept på byens togstasjon og på en trolleybuss.[4] Også i oktober 2013 i år tok et terrorangrep i Volgograd seks menneskeliv. Volgograd ligger omtrent 70 mil nordøst for Sotsji i luftlinje.

Gjennom myndighetskontrollerte medier er innbyggerne i Russland blitt fortalt at situasjonen i Nord-Kaukasus er under kontroll. I realiteten har kamper mellom islamistiske grupper og myndighetene foregått i lang tid. Selv om krigen i Tsjetsjenia tok slutt på begynnelsen av 2000-tallet, så har ikke konfliktene der og i naborepublikkene blitt løst.

Særlig i Dagestan er det et høyt konfliktnivå, mens det i Tsjetsjenia først og fremst er et høyt undertrykkelsesnivå. Her holder president Ramzan Kadyrov orden ved hjelp av hardhendte metoder, inkludert drap, tortur og bortføringer.

Særlig urovekkende er at volden har hatt en tendens til å spre seg til områder lenger nord, i retning Volgograd. Tidligere terroranslag i Moskva og andre steder har også hatt sammenheng med konfliktene i Nord-Kaukasus.

Mange spør seg om hvorfor landets mektige sikkerhetsstyrker ikke er i stand til å stoppe bombene. Kritikken går blant annet på manglende profesjonalitet og beredskap.

Truslene mot vinterlekene skal likevel ikke overdrives, selv om den kjente opprørslederen Doku Umarov har sagt at de skal stoppes. Her vil sikkerhetstiltakene være omfattende og grundige.

Like viktig er å spørre om bakgrunnen for truslene. Hvorfor har ikke myndighetene lyktes med å fremme en mer fredelig utvikling i Nord-Kaukasus?

Uløste konflikter

Den første tsjetsjenske krigen startet i 1994. Den handlet om separatisme og fikk en midlertidig løsning i 1996, da en fredsavtale mellom daværende russiske president Boris Jeltsin og den tsjetsjenske lederen Aslan Maskhadov ble signert.

Ifølge den russiske organisasjonen Memorial ble mellom 30 000 og 50 000 sivile og opp til 6 000 i de russiske sikkerhetsstyrkene drept i den første krigen.

[4] http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25566055

En ny krig startet høsten 1999 etter at Putin ble leder i Russland. Han fremstilte den som en *krig mot terrorisme*. Også i denne var tapstallene store. Mellom 15 000 og 25 000 sivile ble drept og 6 000 i sikkerhetsstyrkene. I tillegg «forsvant» om lag 3 000 personer, sier Memorial.

Terrorbekjempelsen, som fikk økt internasjonal støtte etter 11. september 2001, bygget opp under Putins popularitet. Putin ble av mange oppfattet som en som kunne skape orden. Men slik har det ikke gått. Nyhetsportalen *Caucasian Knot* har laget en oversikt over terroraksjonene i Russland siden 2000. Ifølge denne har 122 selvmordsaksjonister, 52 av dem kvinner, deltatt i 80 terroraksjoner. 1201 personer ble drept og 3240 ble skadet.[5] Det mest foruroligende ved oversikten er at terroren ikke har en synkende tendens.

Etter at Kadyrov ble president i Tsjetsjenia i 2007, har myndighetene der satset på harde virkemidler og drept eller presset ut moderate ledere som de kunne ha forhandlet med. Slik har de fremmet radikalisering av opprørerne. På overflaten ser Tsjetsjenia bedre ut, med nybygging og store økonomiske overføringer fra Moskva. Men under overflaten ulmer det.

Under dekke av å bekjempe terror har myndighetene avlyst lokalvalg og begrenset ytringsfrihet og sivilt samfunn. De maler konfliktbildet i svart og hvitt, og de tillater i begrenset grad kritiske stemmer eller de fremstiller kritikerne som ekstremister.

Mange journalister og aktivister er blitt drept fordi de har skrevet om sensitive saker i Tsjetsjenia. Mest kjent er Anna Politkovskaja og Natalia Estemirova. Krigene i Tsjetsjenia og de vedvarende konfliktene i Nord-Kaukasus har også ført til en stor flyktningstrøm til Europa og internt i Russland. Russland er blitt dømt av Den europeiske menneskerettighetsdomstol i et stort antall saker fra Tsjetsjenia, blant annet for tortur og forsvinninger.

Sammenliknet med naborepublikkene er det i dag en viss autoritær stabilitet i Tsjetsjenia. Slektninger til medlemmer av ulovlige militære grupper, venner eller personer som er mistenkt for å ha bistått dem blir bortført eller arrestert. De utsettes fortsatt ofte for tortur eller ender opp med å bli drept.

Siden de militære gruppene stort sett seiler under radikalt islamsk flagg, blir unge religiøse menn og i noen tilfeller, kvinner, arrestert av myndighetene. Ofte skjer dette uten rettslig grunnlag. Arbeidsløsheten er en annen faktor som bidrar til at ungdom slutter seg til de væpnede grupperingene.

Kvinnenes posisjon i Tsjetsjenia har blitt forverret i de siste årene, blant annet med påbud om å bære hodeplagg og æresdrap av kvinner.[6]

I løpet av de siste ti årene har konfliktene spredt seg fra Tsjetsjenia til Ingusjetia, Kabardino-Balkaria og særlig til Dagestan, samtidig som opprørerne er blitt radikalisert. Det pågår skyting og drap og myndighetene iverksetter et stort antall anti-terror operasjoner. De skjer på liknende måte som i Tsjetsjenia. Personer mistenkt for å samarbeide med opprørere og deres familier blir utsatt for arrestasjoner, tortur og til og med utenomrettslige henrettelser.

[5] http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/224438/
[6] http://www.hrw.org/news/2012/10/29/virtue-campaign-women-chechnya-under-ramzan-kadyrov

Den 18. desember 2013 erklærte Tsjetsjenias president at Umarov døde for lenge siden.[7] Dette var den åttende gangen opprørslederen Umarov ble erklært død. Men mye tyder på at han fortsatt forbereder terroraksjoner i Sotsji eller andre steder i Russland.

Terroren fortsetter

Terror i andre deler av Russland, men med forbindelse til konfliktene i Nord-Kaukasus, er ikke noe nytt. De to mest kjente eksemplene er de nevnte aksjonene på Dubrovka-teatret i Moskva og i Beslan. I 2011 stod Doku Umarov bak en terroraksjon mot flyplassen Domodedovo i Moskva hvor 37 personer mistet livet.[8]

Angrepene i slutten av desember 2013 i Volgograd har sannsynligvis med vinterlekene i Sotsji å gjøre, men kan også sees i sammenheng med den pågående spredningen av konfliktene i Nord-Kaukasus.

I mai 2012 opplyste Det føderale sikkerhetsbyrå (FSB) at de hadde avdekket terrorplaner og våpen i Abkhasia rettet mot vinterlekene. De mente at Umarov stod bak planene, og at han fikk hjelp fra georgiske sikkerhetstjenester. Georgiske myndigheter avviste en slik forbindelse.[9]

Det kan være mange grunner til at Russland ikke har lyktes med å bekjempe terroren. Etter vår mening er en viktig grunn til myndighetenes manglende suksess at de ikke har lagt menneskerettighetene til grunn i sin antiterror strategi. Terrorens brutalitet blir møtt med statlig brutalitet; ofte også av vilkårlighet og kollektiv avstraffelse av familien til den mistenkte.

Dialog med terroristene blir også utelukket eller blir bare brukt for å kjøpe tid. Det gjelder når det pågår gisselaksjoner, som i Dubrovka-teatret i Moskva i 2002 og i gisseldramaet i Beslan i 2004, men også som en overordnet strategi. Forsøk på å få radikale elementer inn i politiske prosesser er fraværende. Det var riktignok noen slike forsøk i Dagestan da Dmitrij Medvedev var president 2008-2012, men under Putin er det harde tiltak som gjelder.

OL-forberedelsene er blitt brukt av myndighetene som ledd i et storstilt forsøk på å modernisere Russland. Sotsji-lekene skal vise et bilde av Russland preget av effektivitet, moderne teknologi og sømløs organisering.

Men Russlands måte å håndtere konflikter på har i like stor grad behov for en radikal endring.

---

[7] http://tvrain.ru/articles/glavred_kavkazskogo_uzla_sejchas_glavnyj_vopros_vojdet_li_sochi_v_imarat_kavkaz-359103/

[8] http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-24896447

[9] http://www.cbsnews.com/news/russian-secret-service-sochi-2014-olympics-terror-attack-foiled-in-breakaway-republic-of-abkhazia/

STATISTICS OF VICTIMS IN NORTHERN CAUCASUS in November 2013 under the data of the Caucasian Knot

77 PERSONS fell victim to armed conflicts

Total victims in November

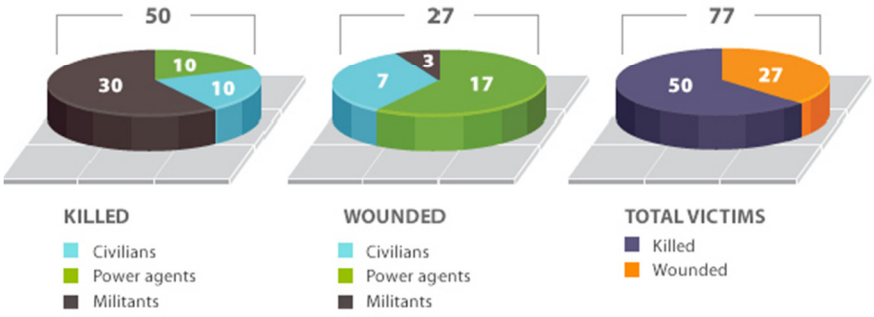

KILLED
- Civilians
- Power agents
- Militants

WOUNDED
- Civilians
- Power agents
- Militants

TOTAL VICTIMS
- Killed
- Wounded

© Caucasian Knot www.kavkaz-uzel.ru / NORTHERN CAUCASUS – STATISTICS OF VICTIMS

Total victims in October

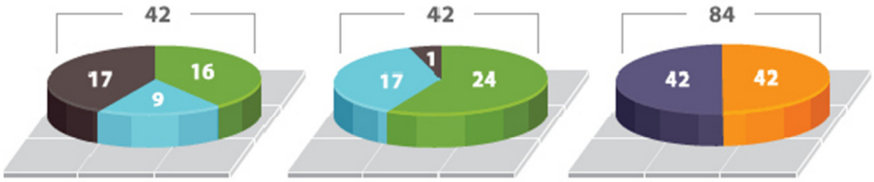

KILLED
- Civilians
- Power agents
- Militants

WOUNDED
- Civilians
- Power agents
- Militants

TOTAL VICTIMS
- Killed
- Wounded

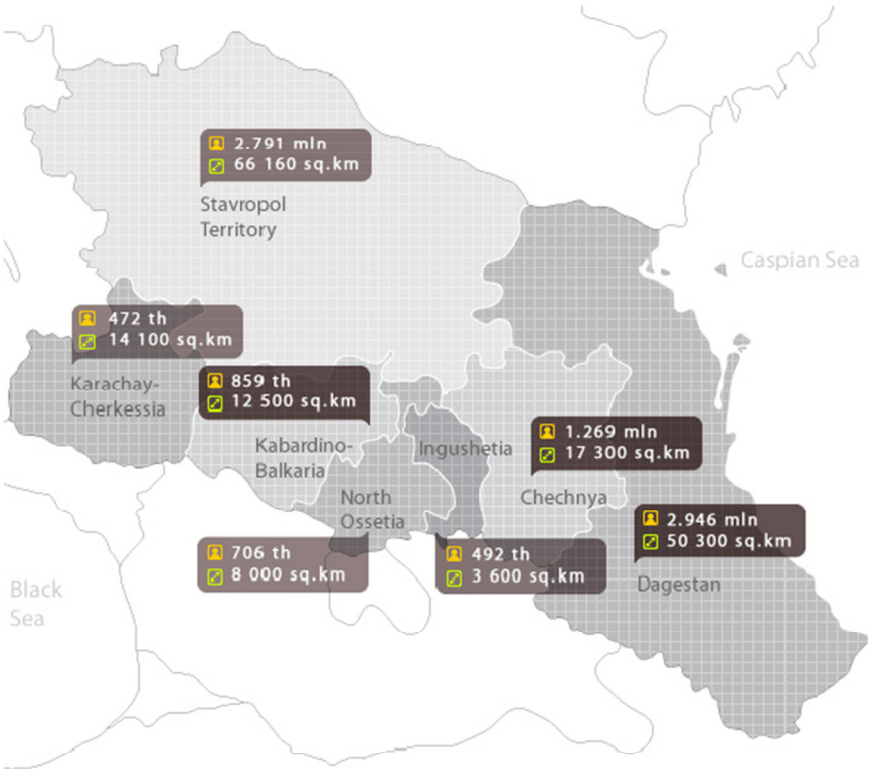

REGIONS OF NORTHERN CAUCASUS:

Dagestan

POPULATION

AREA

Antiterrortiltak i Sotsji

I august 2013 signerte president Putin en ordning «Om særegen bruk av styrkete sikkerhetstiltak i perioden for gjennomføringen av de 22. olympiske og de 11. paralympiske leker 2014 i Sotsji».[10] Ifølge forordningen, som gjelder fra 7. Januar til 21. mars 2014, blir det forbudt for ikke-lokal transport å kjøre inn i OL-områdene uten spesielle akkrediteringer.

Sotsji blir inndelt i soner med ulik adgang for ulike kategorier personer og bare etter at de er blitt kontrollert av politi eller andre sikkerhetsstyrker. For tilskuerne er det innført et eget pass etter kontroll av FSB.

En hovedutfordring er å kontrollere lokal bruk av bil, blant annet fordi mange kjører biler kjøpt i Abkhasia med abkhasiske skilt. Myndighetene har varslet at de vil øke offentlige kommunikasjoner mens vinterlekene pågår, slik at behovet for å bruke bil blir redusert. En rekke institusjoner, inkludert barnehager og skoler, vil være stengt under lekene.

Droner skal brukes til overvåkning og mobilbruken til idrettsutøver og journalister som er akkreditert til lekene vil bli overvåket.

Myndighetene innførte i august 2013 et totalforbud mot alle demonstrasjoner i Sotsji i perioden 7. februar til 21. mars 2014, men dette ble endret i desember 2013. Isteden oppretter man såkalte "protestsoner", slik som under sommerlekene i Beijing i 2008.[11]

4. januar 2014 ble det kjent at Putin hadde gitt etter for press fra IOC, og nå vil tillate demonstrasjoner og politiske markeringer ved OL-anleggene og langs veiene som fører til anleggene. Det må imidlertid søkes om tillatelse fra lokale myndigheter og det er begrensninger på hvor mange som kan delta.[12]

Fra 10. til 30. november 2013 ble antiterrorøvelsen «Olympiaden 2014» gjennomført i Krasnodar-regionen og i republikken Adygia. Den innebar blant annet at lokalbefolkningen, turister og journalister (deriblant TV2s reporter Øystein Bogen[13]) ble utsatt for omfattende sikkerhetssjekk og avhør. Ifølge russiske kilder ble ikke lokalbefolkningen varslet på forhånd om øvelsen og politi og sikkerhetsstyrker oppførte seg uhøflige og uprofesjonelt.[14]

Når russiske sikkerhetsstyrker søker etter terrorister fra Nord-Kaukasus refererer de gjerne til «kaukasisk» utseende. I forkant av vinterlekene står sikkerhetsstyrkene foran en ny utfordring når det gjelder å identifisere terrorister som ikke er kaukasiere, men *konvertitter* til radikal islam. Terroraksjonene i Volgograd 29. og 30. desember 2013 skal ha blitt utført av slike russiske konvertitter.

[10] http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235191/
[11] http://www.gazeta.ru/social/news/2013/12/11/n_5807485.shtml
[12] http://www.nrk.no/verden/tillater-demonstrasjoner-under-ol-1.11449710
[13] http://www.tv2.no/nyheter/utenriks/vil-at-ioc-etterforsker-trakasseringen-av-tv-2s-team-i-sotsji-4151616.html#.UsxJ-j8liW8
[14] http://www.echo.msk.ru/blog/andrey_rudomakha/1195902-echo/

BEHANDLINGEN AV MINORITETER OG IMMIGRANTER

Det bor personer som tilhører over 50 ulike etniske grupper i Krasnodar-regionen. Selv om situasjonen her er fredelig sammenlignet med andre deler av Nord-Kaukasus, har tidligere konflikter satt sine spor. Diskriminering og andre overgrep mot immigranter er dessverre en høyst levende realitet.

I forkant av vinterlekene har særlig adygierne eller tsjerkesserne, som de gjerne kalles, fremmet krav om et oppgjør mot overgrepene som skjedde i de kaukasiske krigene fra 1817 til 1864. Sotsji var en gang deres hovedstad, hevder de. I 2014 er det 150 år siden slutten på denne perioden med harde konflikter mellom fremrykkende russiske styrker og nordkaukasiske militære grupper, deriblant tsjerkessiske. Også Det osmanske riket deltok fra tid til annen i stridighetene.

De kaukasiske krigene dreide seg hovedsakelig om Russlands erobring av nye territorier i Nord-Kaukasus. Russiske militære avdelinger var særlig voldelige i sluttfasen. De brente ned et stort antall tsjerkessiske landsbyer og samlet overlevende i leire hvor forholdene var svært dårlige.[15]

Det blir hevdet at så mange som 400 000 tsjerkessere ble drept mens en halv million flyktet til andre deler av Russland eller til Tyrkia, Syria, Jordan og andre land. Deres etterkommere krever anerkjennelse av at det ble begått et folkemord mot den tsjerkessiske befolkningen.[16]

Lokale tsjerkessere derimot ber om dialog med russiske myndigheter, at de blir nevnt under OLs åpningsseremoni og at deres minoritetsrettigheter blir styrket.[17] I slutten av desember 2013, ble 11 aktivister som kjemper for tsjerkessernes minoritetsrettigheter arrestert og forhørt, angivelig som et ledd i å bekjempe ekstremisme.[18]

Mens tsjerkesserne føler at deres krav blir ignorert, har guvernøren i Krasnodar-regionen, Aleksander Tkasjev, trukket frem en annen gruppe, nemlig kosakkene, som har vært i regionen fra 1800-tallet av og er kjent for sine militære ferdigheter. Guvernøren lanserte 1. september 2012 et initiativ om å etablere egne kosakkiske grupper for å sørge for at immigranter forlater Krasnodar. Om lag 65 slike grupper er blitt etablert for å patruljere regionen.

Tkasjev understreker at alle immigranter må forlate Sotsji.[19] Også i forbindelse med vinterlekene er kosakkene blitt brukt til å tvangsdeportere fremmedarbeidere som har vært med på å bygge OL-anleggene.[20] Memorial antar at rundt 3000 fremmedarbeidere har blitt tvunget til å forlate regionen etter at kampanjen for å få dem bort startet.[21]

---

[15] http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/171924/
[16] http://www.newsweek.com/sochi-2014-winter-olympics-circassians-cry-genocide-64893
[17] Intervju med tidligere formann for Det tsjerkessiske eldreråd, Ruslan Gvashev, 25. november 2013.
[18] http://www.hrw.org/news/2014/01/02/despite-prisoner-amnesty-oppressive-russia-escalating-harassment-dissenters
[19] http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/230313/
[20] http://www.bbc.co.uk/russian/russia/2013/09/130911_russia_sochi_migrants.shtml
[21] Intervju med Semen Simonov, koordinator for Migration Rights Program, Memorial, Sotsji, 26. november 2013.

LHBT-PERSONER UTEN BESKYTTELSE

OL i Sotsji har bidratt til å rette verdens søkelys mot diskrimineringen lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (lhbt-personer) i dagens Russland utsettes for. Det russiske samfunnet generelt viser liten aksept for homofiles rettigheter. Vanlige synspunkter er at homofili er en sykdom eller resultat av dårlig miljø. Holdningsundersøkelser viser at over 70 % av befolkningen har negative holdninger til homofile. Holdningene er imidlertid mer positive blant yngre og velutdannede.[22]

Offentlige markeringer som arrangeres av lhbt-organisasjoner ender ofte med at nasjonalister og ortodokse aktivister samarbeider om å angripe deltakerne mens politiet forholder seg passivt.

Fra en demonstrasjon i St. Petersburg.

30. juni 2013 signerte president Putin en endring av loven om beskyttelse av barn fra informasjon som er skadelig for deres helse og utvikling. Lovendringen forbyr såkalt propaganda for ikke-tradisjonelle seksuelle relasjoner til mindreårige. Strafferammen er

[22] En undersøkelse foretatt av Levada-senteret i Russland i juli 2010, konkluderte med at «homofobi er utbredt i det russiske samfunnet». 74 % av respondentene mente at homofile og lesbiske er umoralske eller psykisk forstyrrede. Bare 15 % mente at homoseksualitet er like legitimt som en tradisjonell seksuell orientering. 39 % mente at homofile burde tvangsbehandles eller holdes adskilt fra resten av befolkningen. 4 % mente at det er nødvendig å likvidere personer med ikke-tradisjonell seksuell orientering.
http://en.wikipedia.org/wiki/Societal_attitudes_toward_homosexuality#Russia

bøter på opp til 1 550 amerikanske dollar for offentlig ansatte og opp til 155 dollar for privatpersoner. Organisasjoner kan bøtelegges opp til 31 000 dollar.[23]

Loven gjelder både russiske borgere og utlendinger som uttaler seg i Russland, selv om straffene er lavere for utlendinger. Den kan dermed i prinsippet anvendes på alle deltakere i eller tilskuere til lekene i Sotsji. Riktignok har russiske myndigheter bedyret at loven ikke vil bli anvendt under lekene, men det er grunn til å stille spørsmål ved troverdigheten til slike løfter. Det kan være at myndighetene vil være tilbakeholdne med å overholde lovforbudet mens lekene pågår, men at man etter lekene vil se en intensivering av forfølgelse mot russiske lhbt-personer.

Den 3. Juli 2013 signerte President Putin en lov som forbyr adopsjon av russiske barn dersom adoptivforeldrene lever i samkjønnede parforhold. Forbudet gjelder også for enslige adoptivforeldre i land som har felles ekteskapslov.

I september 2013 ble det fremlagt et lovforslag i Dumaen om å frata homofile foreldrerettigheter. Selv om lovforslaget ble møtt med kritiske innvendinger, er det en risiko for at forslaget blir vedtatt i løpet av 2014.

Den russiske organisasjonen Agora har nylig utgitt en rapport om 58 tilfeller av overgrep mot lhbt-personer som de har etterforsket. Ifølge rapporten finnes det om lag 7 millioner lhbt-personer i Russland. Felles for dem er at de ikke får beskyttelse fra politi og påtalemyndigheter. Klager registreres ikke og overgrepssaker blir ikke etterforsket.[24]

Mye tyder på at antipropagandaloven og den manglende etterforskningen av enkeltsaker oppfattes som et signal av ekstreme grupper om at hatkriminalitet og vold mot lhbt-personer er akseptabelt. Et senter for overvåking av hatkriminalitet, SOVA, har dokumentert at voldelige angrep mot lhbt-personer fra slike grupper har økt det siste året. Organisasjonen setter dette i sammenheng med nye restriktive lover som begrenser rettighetene til det sivile samfunn generelt og i særlig grad til lhbt-personer og -organisasjoner.[25]

Russisk media deltar i spredningen av myndighetenes homofiendtlige holdninger. Nylig opplevde menneskerettighetsaktivister som deltok på et møte på *Holiday Inn* i St. Petersburg, hvor man drøftet hvilken effekt vinterlekene vil ha for situasjonen til lhbt-personer i Russland, at et opptak av deler av møtet ble sendt av den statlige TV-kanalen Rossiya. Det var del av et timelangt program i serien "Spesiell korrespondent", som

---

[23] Amnesty International er klare på at loven strider mot Russlands egen grunnlov og landets internasjonale, menneskerettslige forpliktelser: http://amnesty.org/en/library/asset/EUR46/056/2013/en/a93b4e42-650f-4bea-8f50-fc422c34c580/eur460562013en.pdf

[24] Agora, 2013, LHBT: utenom rettslig beskyttelse i Russland. Rapporten er tilgjengelig bare på russisk: http://openinform.ru/fs/j_photos/openinform_396.pdf
Både Amnesty International, LLH og Den norske Helsingforskomité har bedt russiske myndigheter om å ta slik hatkriminalitet på alvor og sørge for at de ansvarlige blir stilt til ansvar. Se: http://nhc.no/no/nyheter/Repressive+LGBTI+law+violates+human+rights.b7C_wlfW38.ips og http://www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/russia-must-track-down-masked-assailants-after-insidious-homophobic-attack-

[25] http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/reports-analyses/2013/08/d27659/#_Toc363769397

diskuterte om homofile og «sodomitter» er del av et vestlig komplott for å spre synd i og ødelegge Russland.

Møtet var lukket og opptaket som ble vist kan bare ha vært laget ved hjelp av statlig overvåking, ifølge møtedeltakerne.[26]

Diskriminering av lhbt-personer er i strid med Det olympiske charter, og IOC har blitt utfordret til å sikre at slik diskriminering ikke finner sted under lekene. IOC har klargjort at regelen i charteret som forbyr demonstrasjoner og politisk, religiøs eller rasistisk propaganda ikke skal tolkes som et absolutt forbud mot kritiske ytringer.[27] Så lenge deltakerne ikke benytter akkrediterte områder, er de frie til å kritisere Russlands lover.[28]

Også det norske idrettsforbundet har understreket at idrettsutøverne er frie til å ytre seg kritisk så lenge de forholder seg til IOCs regelverk. Fra forbundets side har arbeid mot diskriminering av og hets mot homofile idrettsutøvere vært en prioritert sak siden 2007.[29]

Historisk er politiske ytringer fra deltakere i olympiske leker ikke noe nytt. Blant de mest kjente eksemplene er Tommie Smith, John Carlos og Peter Norman som viste solidaritet med den amerikanske bevegelsen for sivile rettigheter under OL i Mexico City i 1968.[30]

Amnesty International, Human Rights Watch og andre menneskerettighetsorganisasjoner har kritisert IOC og de store internasjonale firmaene som sponser lekene for å være altfor tilbakeholdne i sin kritikk av de russiske myndighetene.[31]

Det har vært gjort forsøk på å registrere et Pride House i Sotsji, men arrangørene fikk avslag fra myndighetene. Europeiske og amerikanske lhbt-organisasjoner forsøker å omgå avslaget ved å forhandle med enkelte deltakernasjoner om å etablere Pride House i deres regi.[32]

Lhbt-organisasjoner eller møtesteder i Sotsji er ikke synlige. Det finnes riktignok en lhbt-gruppe på *V Kontakte*, Russlands svar på Facebook, men ellers lite organisert virksomhet.[33]

Et unntak er en ung mann, Vladislav, som fortalte om situasjonen for lhbt-personer i Sotsji til det russiske tidsskriftet *New Times* i november 2013.[34] Vladislav er 17 år og beskriver sin situasjon som et helvete, etter at hans profil på *V Kontakte* ble hacket og gjort tilgjengelig for alle. I mange skolebøker sammenliknes fortsatt homofili med kriminalitet, rusmisbruk og prostitusjon. Da mange på skolen fikk vite at han er homofil, opplevde han trakassering og å

[26] http://www.hrw.org/news/2013/11/23/russia-s-anti-gay-laws-threaten-olympics-character
[27] Olympic Charter Rule 50(3): "No kind of demonstration or political, religious or racial propaganda is permitted in any Olympic sites, venues or other areas."
[28] http://www.theguardian.com/sport/2013/dec/18/ioc-sochi-protest-rules-anti-gay-winter-olympics
[29] http://www.idrett.no/nyheter/Sider/sotsji_og_diskriminering_av_homofile.aspx
[30] http://www.indexoncensorship.org/2013/12/will-olympians-defy-protest-ban-stand-gay-rights-sochi/
[31] Human Rights Watch' omfattende kritikk av OL i Sotsji er samlet på siden: http://www.hrw.org/russias-olympian-abuses Se Amnesty Internationals kritikk her: http://www.amnesty.org.uk/press-releases/sochi-winter-olympics-iocs-stance-affront-gay-and-lesbian-rights
[32] http://newtimes.ru/articles/detail/63962?sphrase_id=105002
[33] Dette avsnittet er basert på intervjuer i Sotsji, 25.-27. november 2013.
[34] http://newtimes.ru/articles/detail/74105?sphrase_id=105011

bli kastet stein og helt urin på, uten at det be grepet inn fra skolens side. Vladislav forteller tvert i mot at:

«Lærere ignorer stort sett alt. En lærer sa at jeg egentlig ikke tilhører noen seksuell minoritet, men at dette er bare noe jeg tror. Skolepsykologen forklarte at det er min egen feil.»

Flere hadde håpet at valget av farger til den tyske OL-delegasjonens bekledning var en støtte til LHBT-miljøet i Russland, men Ifølge uttalelser fra det tyske idrettsforbundet er dette ikke tilfelle.

SÅRBART MILJØ UNDER PRESS

Miljøutfordringene knyttet til vinterlekene Sotsji omfatter giftige avfallsdeponier, forgiftning av elver og drikkevann, nær utryddelse av enkelte sjeldne arter og kalksteinsbrudd gravd ut i beskyttede landområder. Dessuten hogges deler av nasjonale skoger for å gi plass til OL-arenaer og luksuriøse eiendommer for Russlands politiske elite. Selv om det er en del oppmerksomhet om disse forholdene nå, er det fare for at den raskt svekkes når kampen om medaljer starter.

Dagbruddsdrift på vernet landområde. Foto: Flickr.

Frem til lekene starter fortsetter utbyggerne å dumpe tonnevis med ubehandlet avfall fra byggevirksomheten og husholdningsavfall i provisoriske deponier – de fleste udokumentert bortsett fra i rapporter fra miljøorganisasjoner. OL-utbyggingen resulterer i en omfattende degradering av den en gang uberørte Krasnodar-regionen. Dette er et gigantisk svik i forhold til Russlands løfte til IOC om «null-avfallsleker».

Ifølge FNs miljøprogram (UNEP), ble 3.5 milliarder tonn med avfall generert i OL-utbyggingen bare i 2009.

Null-avfallsløfter gitt opp

Byggemaskiner og søppelbiler beveger seg sakte på veiene mellom OL-arenaene ved kysten i Sotsji og til skibakkene i Krasnaya Polyana, 45 kilometer inn i landet og opp i de kaukasiske fjellene. Den store trafikken forårsaker smog, noe som ellers er helt fremmed her, sier lokale miljøaktivister.

Alt avfallet er delvis et resultat av at Sotsji, med en gjennomsnittstemperatur i februar på 5-7 grader, ikke er en vinterby. Med andre ord, har Den russiske olympiske komité innsats for å bygge OL-anleggene vært en øvelse i å bygge vinter fra grunnen av, noe som kan sammenlignes med å bygge igloer på Ibiza.

For å sette seg utover den lokale sesongsyklusen, har organisasjonskomiteen ifølge egen statistikk konstruert, et dusintall arenaer i et kyst- og et fjellkompleks med over 367 kilometer veier, 200 kilometer jernbane og 170 kilometer gassrørledninger. Sotsji har til og med lagret 450.000 kubikkmeter snø for å sikre hvite leker.

Ulovlig dumping av avfall fra byggevirksomheten i en ås over den olympiske landsbyen. Bildet er fra en video publisert på YouTube av den lokale miljøaktivisten, Suren Gazarjan, 13. desember 2013. https://www.youtube.com/watch?v=nD57bK60jxM&feature=youtu.be

Dusinvis av lokale planter og dyr var i fare for å dø ut selv før Kremls olympiske mastodontutbygging startet på et 1938 kvadratkilometer stort område i Vest-Kaukasus nasjonalpark. Disse inkluderer den persiske leopard, som er en av maskotene under Sotsji-lekene. Hvis den dør ut, vil den i hvert fall leve videre på T-skjorter og kaffekopper.

Suren Gazarjan og andre medlemmer av Den nord-kaukasiske miljøvakten (EWNC), en regional nord-kaukasisk miljøorganisasjon, inspiserer fjerning av trær for å bygge veien til Kranaya Polyanas olympiske skianlegg. Foto: EWNC.

I tillegg til det nå berømte avfallsdeponiet i byen Akhshtyr, har statens føderale tjeneste for tilsyn med naturressurser, Rosprirodnadzor, dokumentert ytterligere 50 ulovlige deponier over hele Krasnodar-regionen hvor olympiske byggefirmaer dumper avfallet sitt.

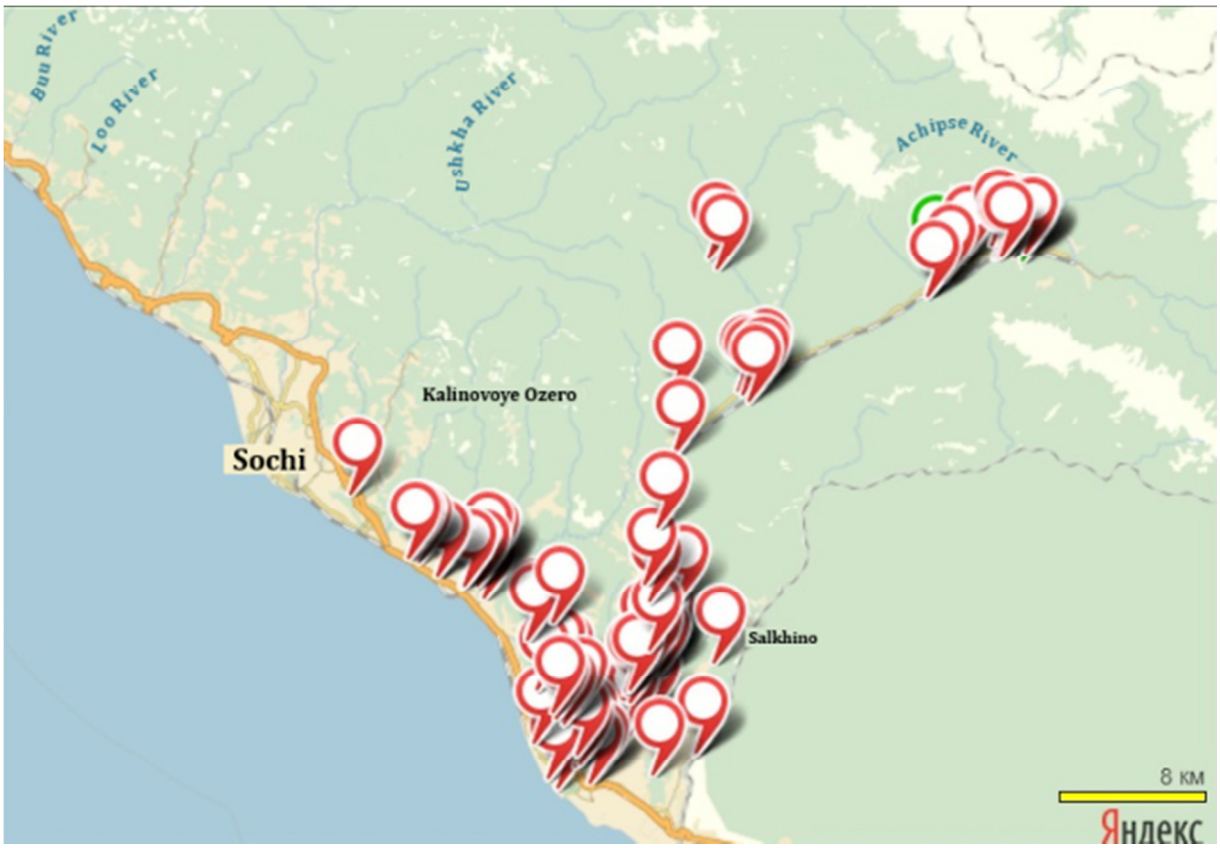

Kartet til Den russiske føderale tjenesten for tilsyn med naturressurser (Rosprirodnadzor) over ulovlige avfallsdeponier i Sotsji-området. Foto: Rosprirodnazdor. Navnene er oversatt til engelsk av Maria Kaminskaya (Bellona).

I tillegg til dette, har en god del av utgiftene til de dyreste olympiske lekene i historien gått til flatehogst av beskyttet skog for å bygge ekstravagante sommereiendommer for Moskvas håndplukkede olympiske bakmenn. I alt ble noen tusen hektar av verdensarvskoger hugget ned for slike boliger, inkludert infrastruktur som veier, helikopterdekk, kraftledninger og et ulovlig plassert skianlegg.

Herskapshuset til den russisk-ortodokse patriark Kirill. Foto: Dmitry Shevsjenko, EWNC, februar 2011.

Ifølge lederen av Den nord-kaukasiske miljøvakten, Suren Gazarjan, har Putin også sørget for å bygge to pensjonat for besøkende tjenestemenn i Krasnaya Polyana-området. De er bygget i et verneområde rundt de olympiske skiløypene. Et herskapshus for den ortodokse kirkens patriark Kirill nær landsbyen Divnomorskoye er også blitt bygget, i tillegg til to feriehjem for den russiske forretningsmannen og tidligere forsvarsminister Anatoly Serdjukov. Ett nær byen Anapa og ett nær landsbyen Taman.

De miljømessige utfordringer knyttet til Sotsji-lekene setter i IOC i forlegenhet, men som IOCs talskvinne Emanuel Moreau skriver: IOCs nullavfallsmål gjelder bare for de to ukene lekene finner sted.

> "Sotsji 2014s nullavfallsmål er knyttet til det operative avfallet under lekene og [organisasjonskomiteen har] forsikret oss om sin forpliktelse til å overholde dette målet."[35]

[35] http://www.insidethegames.biz/olympics/winter-olympics/2014/1016756-sochi-2014-environmental-pledges-overshadowed-by-waste-dumping-allegations

KORRUPSJON

Korrupsjon var utbredt i Sovjetunionen. Dessverre har utviklingen i Russland etter Sovjetunionens fall ikke gjort problemet mindre. Opposisjonspolitikeren Alexei Navalny bidro til å mobilisere protestbevegelsen mot president Putin nettopp ved å karakterisere medlemmene i hans parti, *Det forente Russland*, som «kjeltringer og tyver». Protestene rettet seg mot valgjuks, korrupsjon og vanstyre. Millioner demonstrerte i Moskva og en rekke andre større byer 2011 og 2012. Fortsatt foregår det demonstrasjoner, men færre deltar.

Russland er på 127. plass av 177 stater på Transparency Internationals korrupsjonsindeks for 2013.[36] Korrupsjon og bestikkelser gjør seg gjeldende på alle nivåer i møtet med offentlige myndigheter. Alt fra skoler, sykehus, bilsakkyndige, bygningstillatelser og offentlige anbud krever bestikkelser. Eierskap til firmaer og eiendommer kan overtas ved illegale transaksjoner og regelrette ran uten at offeret kan forvente at politi og domstoler vil gripe inn. Ofte er det avgjørende hvem av partene i en tvist som har de beste kontaktene eller kan betale best.

Det finnes en rekke kjente saker som viser omfanget av korrupsjon og svindel. Blant de mest kjente er Magnitsky-saken. Den russiske forretningsadvokaten Sergei Magnitsky avdekket i 2008 en skattesvindel på 230 millioner dollar. De som stod bak svindelen, flere av dem høytstående tjenestemenn i innenriksdepartementet, lyktes imidlertid med å få ham fengslet, tiltalt for selv å ha svindlet staten, og til slutt drept i fengslet. Han døde 16. november 2009 på grunn av mishandling og mangel på legehjelp.

En av grunnene til at Magnitsky-saken er blitt så kjent er at hans oppdragsgiver, forretningsmannen Bill Browder, har startet en verdensomspennende kampanje for «rettferdighet for Sergei Magnitsky». En annen grunn er at Magnitsky selv var meget nøye med å dokumentere alle sider ved skattesvindelen og ved sin egen sak.[37] USA har vedtatt en egen Magnitsky-lov som forbyr visum og fryser verdier til personer involvert i overgrepene mot Magnitsky eller i lignende saker. Det finnes mange slike, om enn ikke i så stor skala.

Det er en del særtrekk ved korrupsjonen i Nord-Kaukasus. På grunn av det høye konfliktnivået får myndighetene her betydelig økonomisk støtte til sikkerhets- og utviklingstiltak fra de føderale myndighetene i Moskva. Ifølge russiske eksperter er kamp om tilgang til slike økonomiske ressurser blitt en viktig faktor i konfliktene.[38]

Det høye korrupsjonsnivået kan også være en faktor i rekruttering til radikale grupper som står bak terror. Korrupsjon, tortur og andre menneskerettighetsbrudd skaper frustrasjon og bitterhet i befolkningen som i neste omgang fører til radikalisering.

Praksisen med at en *kjøper* offentlige stillinger bidrar også. Slike stillinger gir ikke bare politisk makt, men også tilgang til store økonomiske fordeler og bestikkelser. Dette gjelder for ansatte i ulike typer offentlige institusjoner, inkludert politi, påtalemyndigheter og rettsvesen. En av grunnene til at kritikk av myndighetene blir slått hardt ned på er at slik kritikk også er en trussel mot de økonomiske fordelene.

[36] http://www.transparency.org/cpi2013/results
[37] Kampanjens nettside: http://russian-untouchables.com/eng/
[38] «Kilder til konflikter og utvikingen i Nord-Kaukasus»: http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/222451/

Selv om Krasnodar-regionen er relativt bra stilt økonomisk, gjelder de samme mekanismene her. *Kusjevka,* som er navnet på en landsby i regionen, er blitt en metafor for den korrupte relasjonen mellom politikere og sikkerhetsstrukturer. Saken dreier seg om mafialiknende forhold. En klan samarbeidet med lokale påtalemyndigheter om å utøve kontroll over regionen for å sikre seg økonomiske gevinster. Den stjal, slo ned, voldtok og drepte titalls personer med velsignelse fra politiet i en årrekke. Tilfeldigvis ble saken kjent i media, noe som førte til at en rettssak startet i 2013.[39]

Noen kilometer sørvest for Kusjevka skulle byggingen av OL-anleggene etter planen ha vært fullført i 2012. Men i begynnelsen av 2013 var fortsatt mange av byggeprosjektene ennå ikke ferdige; særlig gjaldt dette klyngen av anlegg i fjellandsbyen Krasnaya Polyana.

Uferdige anlegg i Krasnaya Polyana november 2013.

Forsinkelsene bidro til at prislappen har steget til over 50 milliarder dollar. Da holdes utgiftene til meget omfattende sikkerhetsopplegg utenfor. Mens mange hoteller er finansiert av private investorer, er OL-anleggene finansiert fra Russlands føderale budsjett, statlige selskap og lån fra Vneshekonombank.[40]

Blant hovedgrunnene til overskridelsene kan nevnes at byggingen er organisert i meget store enkeltprosjekter, vanskelige grunnforhold i Sotsji og tilleggskrav som er blitt stilt fra IOC. I tillegg kommer korrupsjonen. Blant vanlige folk i Sotsji er det utbredt skepsis til om pengene er blitt brukt effektivt. Helsingforskomiteens intervjuobjekter i Sotsji mente at en stor del av pengene hadde blitt borte som følge av korrupsjon og dårlig styring.

[39] http://www.novayagazeta.ru/topics/77.html
[40] http://www.vedomosti.ru/sochi-2014/news/20858541/sostyazanie-za-15-trln

I en rapport om korrupsjonen knyttet til «Vinterlekene i subtropene» blir det påstått at over 50 % av OL-budsjettet har havnet i private lommer. Blant annet peker forfatterne – en av dem er en kjent opposisjonspolitiker, Boris Nemtsov, som opprinnelig er fra Sotsji – på at seriøse firmaer ikke har villet signere kontrakter av frykt for å bli innblandet i ulovligheter. Det har ført til at mindre kjente aktører er blitt brukt for å få anleggene ferdige i tide.[41] Det kan også ha gått ut over kvaliteten.[42]

Myndighetene vil gjerne unngå for mye fokus på slike spørsmål. Dokumentarfilmen *Putin's Games* om korrupsjon i Sotsji er forsøkt kjøpt opp for å unngå at den blir vist.[43] I filmen står blant annet avhoppere fra byggebransjen frem. Valery Morozov har flyktet til London hvor han sammen med andre eksilrussere arbeider for å avdekke korrupsjon i Russland. Han beskriver hvordan en såkalt *korrupsjonsskatt* på opprinnelig 3 % i 2008 etterhvert steg til 50 %. Han beskriver også hvordan presidentadministrasjonen i Moskva er involvert. Ikke bare lokale tjenestemenn, men også Kreml skal ha sitt: "Det foregår på denne måten: pengene blir brakt til presidentadministrasjonens departement. Jeg går opp til femte etasje, passerer gjennom sikkerhetskontrollen uten å bli undersøkt og lar pengene bli igjen."[44]

[41] http://www.putin-itogi.ru/winter-olympics-in-the-subtropics/
[42] New Times har publisert artikler som gjengir omfattende skepsis til bygningskvaliteten: http://newtimes.ru/articles/detail/76382
[43] http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/10469999/The-film-Russia-tried-to-block-The-threats-and-corruption-behind-Sochi-Olympics.html
[44] Ibid.

ARBEIDERNES RETTIGHETER KRENKES

Et annet viktig spørsmål er behandlingen av arbeiderne i Sotsji. Titusenvis har deltatt i det som er blitt kalt verdens største byggeprosjekt. De fleste kommer fra Russland, men mange er også kommet fra Armenia, Kirgisistan, Tadsjikistan, Ukraina og Usbekistan.

Ifølge selskapet som har hovedansvaret for utbyggingen, Olimpstroi, var det 76 000 arbeidere i OL-anleggene i 2013. Av dem var 16 000 fremmedarbeidere.[45] Organisasjon Memorial er imidlertid kritisk til disse tallene. Den peker blant annet på at føderale migrasjonstjenester i Sotsji har registrert opp til 50 000 immigranter i Sotsji-området.

Selv om det kan være vanskelig å avdekke korrekt antall fremmedarbeidere, er det godt dokumentert at både de russiske arbeiderne og fremmedarbeiderne har blitt dårlig behandlet. Fremmedarbeiderne har imidlertid vært ekstra sårbare.

Arbeidere venter på å bli fraktet til byggeplasser i Krasnaya Polyana.

I en rapport basert på intervjuer av 66 fremmedarbeidere, tegner Human Rights Watch et mørkt bilde av forholdene for mange av disse:

- de har ofte ikke fått utbetalt lønn i tide og/eller har fått mindre betalt enn kontrakten tilsier;
- i noen tilfeller har ikke lønn blitt utbetalt i det hele tatt og vedkommende er blitt deportert;
- de har blitt fratatt identitetspapirer som pass og arbeidstillatelser;
- de er blitt ansatt uten skikkelig arbeidskontrakt eller kontraktsbestemmelser blir brutt;
- de har arbeidet 12 timer om dagen, syv dager i uken, med én fridag bare hver fjortende dag;
- de har bodd i overbefolkede boliger og maten har ofte vært dårlig eller utilstrekkelig;

[45] http://newtimes.ru/articles/detail/76382

– de som klaget ble ofte angitt til myndighetene og deportert.[46]

Ifølge rapporten var utsatt betaling av lønn satt i system på flere av anleggene. Første lønn ble ikke utbetalt før arbeidsgiveren ikke lenger trengte vedkommende. Utsettelsen var med andre ord et virkemiddel til å presse arbeiderne til å fortsette selv om de var misfornøyde med forholdene. Konfiskasjon av ID-dokumenter tjente samme hensikt.

Et eksempel er en gruppe arbeidere ved mediasenteret som ligger ved kysten. De arbeidet i seks måneder uten å få betalt. Fordi de håpet at de til slutt ville få betalt fortsatte de. Ofte ble løfter om betaling og lønnsnivå avtalt muntlig.

Etter at en kampanje for å få immigranter til å forlate Sotsji startet i juni 2013, ble tusenvis arrestert og tvangsdeportert; noen uten å ha fått lønn. Russiske kritikere sier det slik: «OL er blitt bygget av slaver som så ble kastet ut da innsatsen deres ikke lenger var nødvendig».[47]

Det ønskes velkommen til OL i Sotsji like utenfor Krasnaya Polyana i november 2013.

[46] Human Rights Watch, *Race to the Bottom: Exploitation of Migrant Workers Ahead of Russia's 2014 Winter Olympic Games in Soch*i, New York, February 2013. Tilgjengelig på: http://www.hrw.org/reports/2013/02/06/race-bottom-0

[47] Dette avsnittet er basert på intervjuer i Sotsji, 25-27. november 2013.

FRIHETER BEGRENSES

Etter at Putin ble president igjen i mai 2012, er en rekke nye lovbestemmelser trådt i kraft. Felles for dem er at de begrenser ytrings-, organisasjons- og forsamlingsfriheten i strid med den russiske grunnloven og internasjonale menneskerettigheter. Lovene bidrar til å gjøre det vanskelig å organisere aktiviteter uavhengig av myndighetene og å ytre seg kritisk om politikk, staten og dens institusjoner.

Særlig har organisasjoner som samarbeider over landegrensene vært i fokus. Myndighetene har til og med vedtatt en egen lov for å sverte dem. 21. november 2012 trådte den såkalte utenlandsk agent-loven i kraft. Den pålegger russiske organisasjoner som driver med politisk virksomhet og som mottar støtte fra utlandet å registrere seg som «utenlandske agenter».

Betegnelsen er en etterlevning fra Sovjettiden, hvor den ble brukt til å henge ut dissidenter. Den gir assosiasjoner til forræderi og spionasje.

Paradokset er at samtidig som Russland inviterer verdens land til spektakulære vinterleker i Sotsji ønsker de å stenge landet ute fra internasjonalt samarbeid om å utvikle sivilt samfunn og demokrati.

I russisk historie er dette dobbeltspillet i og for seg ikke nytt. Landet har hatt et tvetydig forhold til Europa og vesten i århundrer. Men etter Sovjetunionens oppløsing i 1991 har landet blitt stadig mer integrert i internasjonal økonomi. Det er blant annet formalisert gjennom medlemskap i Verdens handelsorganisasjon (WTO) fra august 2012. Europa er landets desidert viktigste marked, selv om olje- og gass også blir eksport til asiatiske markeder.

Russland er medlem i de viktigste europeiske organisasjonene for demokrati og menneskerettigheter, som Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE). Slike medlemskap gir signal om at staten ønsker å tilhøre et europeisk og internasjonalt verdifellesskap hvor demokrati og menneskerettigheter står sentralt.

Like fullt er et av de tydeligste trekkene under Putins tredje periode som president at utenlandsk innflytelse nettopp når det gjelder slike verdier må bekjempes. Russland må bli herre i eget hus og satse på egne verdier. Særlig USA men også EU blir fremstilt som trusler i denne sammenheng.

Russland har mange effektive og profesjonelle organisasjoner som bekjemper korrupsjon og fremmer miljø, menneskerettigheter og demokrati. De oppfordrer myndighetene til å oppfylle forpliktelser i nasjonal så vel som i internasjonal lov og mobiliserer et økende antall russiske borgere. Ikke minst kan de peke på at den russiske grunnloven fra 1993 garanterer borgernes grunnleggende friheter.

Organisasjoner som nekter å registrere seg som agenter kan bli stengt av myndighetene, og ledelsen kan bli straffet med bøter og opp til to års fengsel. Omtrent 2000 organisasjoner har hittil blitt utsatt for inspeksjoner i regi av statlige kontrollorganer, inkludert det allmektige

føderale sikkerhetsbyrået (FSB). Rundt 200 organisasjoner har fått påbud om å registrere seg, men ingen har villet gjøre det.

Organisasjonen Golos, en anerkjent valgobservatør, var den første som ble bøtelagt. En domstol avgjorde 14. juni 2013 at organisasjonen måtte betale et beløp tilsvarende 55 000 norske kroner i bot. Lederen Liliya Shibanova fikk i tillegg en bot på 18 500 norske kroner.[48] Golos' argument om at de faktisk ikke hadde mottatt penger fra utlandet etter at loven trådte i kraft ble ikke hørt. De fikk i oktober 2012 Andrei Sakharov Frihetspris fra Den norske Helsingforskomité, men mottok aldri prispengene på 10 000 dollar. Dommen illustrerer at den politiske viljen til å kvitte seg med en brysom organisasjon også gjør seg sterkt gjeldende i rettsvesenet.

Også to organisasjoner som arbeider for rettighetene til lhbt-personer, filmfestivalen *Bok-o-Bok* og organisasjonen *Coming Out*, er blitt dømt for brudd på loven. Heldigvis avviste St. Petersburg byrett anklagene og opphevet bøtene, men dette kan være bare en foreløpig seier.

En oversikt over organisasjoner som er blitt rammet av loven viser at de driver med lobbyvirksomhet, rådgivning om rettigheter og undervisning. Med andre ord, aktiviteter som utfordrer myndighetene og skaper større kunnskap i befolkningen om hvilke nasjonale og internasjonale regler som gjelder.

Et hovedproblem med loven er at den ikke definerer klart hva som inngår i politisk aktivitet. Vagheten betyr at den kan brukes vilkårlig mot organisasjoner myndighetene ikke liker. Vilkårlighet er et gjennomgående trekk ved lovanvendelse i Russland, og virkningen er at ingen kan føle seg trygg.

Det er betydelig kritikk av loven i Russland. Det føderale ombudet, Vladimir Lukin, har bedt den russiske grunnlovsdomstolen om å vurdere den. Loven er også blitt klaget inn for Den europeiske menneskerettighetsdomstol av organisasjoner som mener at den bryter med organisasjonsfriheten. På dette punktet har de nylig fått støtte fra Europarådets lovkommisjon (*Venezia-kommisjonen)*. I en vurdering av et lignende lovforslag i Kirgisistan, er konklusjonen at en slik lov representerer en betydelig og unødvendig begrensning av grunnleggende rettigheter.[49]

De russiske organisasjonene får også støtte fra FNs menneskerettighetsråd som har understreket at menneskerettighetsforsvarere har rett til å motta økonomisk støtte fra utlandet uten å bli diskreditert. Torbjørn Jagland, Europarådets generalsekretær, har sagt at en slik lov ikke hører hjemme i et demokrati og minner om Sovjettiden.

[48] Den norske Helsingforskomité engasjerte seg sterkt i saken mot Golos: http://nhc.no/no/nyheter/Legal+actions+against+Golos+violate+human+rights.b7C_wlfQ5e.ips Amnesty International sendte også ut et Urgent Action til støtte for Golos http://amnesty.org/en/library/asset/EUR46/019/2013/en/051a48eb-6fbd-460c-9165-ece9bc6162d6/eur460192013en.pdf

[49] http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2013)030-e

Blant andre restriktive lover kan nevnes innføring av meget høye bøter for å bryte reglene for å organisere demonstrasjoner, ærekrenkelser er igjen en del av straffeloven med bøter på opp til 61 000 dollar, informasjonsfriheten på Internett er begrenset og en bestemmelse i straffeloven om *forræderi* med en strafferamme på 20 år er så upresist formulert at regjeringen lett kan kvitte seg med brysomme kritikere ved å anvende den.

FENGSLING AV POLITISKE MOTSTANDERE OG AKTIVISTER

Skillet mellom politikk og rettshåndhevelse blir ofte ikke respektert i Russland. Å bruke domstoler mot politiske fiender er en del av en tung arv fra Sovjettiden. Under Putins tid som president 2000-2008 og fra mai 2012 finnes en rekke kjente eksempler. Også under Medvedevs tid som president 2008-2012 fantes det politiske fanger, men han snakket ofte om behovet for å styrke domstolenes uavhengighet og respekt for loven og fremmet også noen initiativer i den retningen.

Blant de mest kjente politiske fangene de siste årene er forretningsmennene Mikhail Khodorkovsky og Platon Lebedev, punk-rockerne Maria Alekhina og Nadezjda Tolokonnikova fra Pussy Riot, de tiltalte i de såkalte Bolotnaya-sakene og de 30 Greenpeace-aktivistene og journalistene som ble arrestert etter en aksjon mot en av Gazproms oljeplattformer i Barentshavet ("The Arctic 30").

Disse sakene, sammen med en rekke andre kjente menneskerettighetsproblemer, utgjør en betydelig belastning for Russlands rykte forut for vinterlekene. Det er allerede kjent at flere vestlige statsledere ikke ønsker å være tilstede i Sotsji, blant annet den amerikanske presidenten Barack Obama og visepresidenten Joe Biden, den tyske presidenten Joachim Gauck og kansleren Angela Merkel, den britiske statsministeren David Cameron og Litauens president Dalia Grybauskaite.

Amnestiene for Khodorkovsky, Alekhina, Tolokonnikova og Greenpeace-aktivistene i desember 2013 må sees i en slik sammenheng, selv om det lenge har vært sterkt internasjonalt press for å få dem frigitt. Amnestiene, som omfattet flere tusen personer i tillegg til de høyprofilerte sakene, løser likevel ikke problemet med politiske fengslinger.

For det første gjelder de bare noen av personene som har vært utsatt for urettferdige rettsprosesser. For eksempel er Platon Lebedev, Khodorkovskys forretningspartner, fortsatt fengslet. Rettssakene mot alle de tiltalte i Bolotnaya-sakene er heller ikke avlyst. Og mange andre mindre kjente personer sitter fortsatt fengslet.

For det andre løser ikke amnestier det grunnleggende problemet med at rettsvesenet blir brukt mot politiske motstandere. Rettssakene mot demonstrantene mot Putin på Bolotnaya-plassen og mot opposisjonspolitikeren Alexei Navalny viser særlig tydelig hvordan dette skjer.

De tiltalte i Bolotnaya-sakene er tilfeldig plukket ut blant tusenvis av fredelige demonstranter som 6. mai 2012 ville uttrykke sin misnøye med at Putin skulle innsettes som president på nytt. Politiet angrep demonstrantene, og noen få av dem tok igjen. Men ingenting som hittil er kommet frem tyder på at som er blitt tiltalt utøvde vold. Selv statsadvokatene i sakene innrømmer privat at de er politisk. Hensikten er å vise at det er betydelig risiko forbundet med det å protestere mot Putin, uansett om man har en fremskutt rolle eller ikke. Alle kan tas.[50]

[50] http://www.washingtonpost.com/world/trial-of-bolotnaya-12-seen-as-a-warning-against-challenging-the-kremlin/2013/10/29/5e1dec92-381f-11e3-89db-8002ba99b894_story.html

Sakene mot Navalny, Khodorkovsky og andre kjente opposisjonspolitikere har derimot som hensikt å sette særlig utvalgte personer ut av spill. Det er personer som blir oppfattet som en trussel mot Putins makt, enten fordi de er populære eller fordi de har store økonomiske ressurser.

For det tredje løser ikke amnestiene det grunnleggende problemet at Russland har en rekke lover som strider mot grunnloven og/eller internasjonale menneskerettigheter. Det dreier seg blant annet om:

- Loven om utenlandske agenter, som pålegger organisasjoner som mottar økonomisk støtte fra utlandet å registrere seg som utenlandske agenter hvis de driver med politisk virksomhet (straffes med bøter og fengsel opp til 2 år);
- Lovbestemmelse som forbyr propaganda for ikke-tradisjonelle seksuelle relasjoner, det vil si homofili (straffes med bøter);
- Skjerping av loven om spionasje (strafferamme 20 år);
- Loven om offentlig fornærmelse av religiøse følelser (strafferamme 5 år);
- Loven mot ekstremisme på internett, som gir påtalemyndighetene mulighet til å blokkere nettsider som inneholder ekstremisme uten rettslig kjennelse;
- Bred bestemmelse i straffeloven artikkel 275 om forræderi, som kan ramme menneskerettighetsaktivister, miljøforkjempere og andre som arbeider for eller i samarbeid med internasjonale organisasjoner (strafferamme 20 år).

Flere restriktive loverendringer er ventet i 2014, blant annet en bestemmelse som vil gjøre det straffbart å oppfordre til *separatisme* (strafferamme på 5 år) og en lov som begrenser bevegelsesfriheten og gjenoppretter propiska-systemet.[51]

For det fjerde har myndighetene intensivert presset mot aktivister og journalister for å stilne kritikk av vinterlekene i Sotsji. Ikke lenge etter at det i 2007 ble kjent at Sotsji skulle arrangere vinterlekene i 2014, begynte politiet å invitere aktivister til samtaler. Flere aktivister har flyktet for å unngå fengsel etter at det er blitt reist tiltalte mot dem, blant annet Vadim Karastelev, Tatiana Tribrat (Novorosijsk), Anastasia Denisova (Krasnodar) og Suren Gazarjan (Sotsji).[52]

En kjent sak fra Krasnodar-regionen gjelder Mikhail Savva, professor i statsvitenskap ved Kuban statsuniversitet og anerkjent menneskerettighetsaktivist. Han ble fengslet i april 2013, tiltalt for underslag. Under avhør kom det frem at FSB mener han står i ledtog med CIA ved å støtte utvikling av «fiendtlige» organisasjoner i Nord-Kaukasus. Han befinner seg nå i husarrest i påvente av at saken kommer opp for retten. Strafferammen for de lovbrudd han er tiltalt for er 23 år.

Det er god grunn til å tro at den egentlige grunnen til at professor Savva er blitt tiltalt er hans kritikk av de nye restriktive lovene og at han blir oppfattet som brysom av myndighetene i Krasnodar i forkant av vinterlekene.[53]

---

[51] http://www.newtimes.ru/articles /print/76850

[52] Den russiske organisasjonen Agora utga 14. desember 2013 en rapport om "Den olympiske renselsaksjonen", som inneholder en oversikt over presset mot lokale organisasjoner.
http://www.novayagazeta.ru/politics/61459.html

[53] http://www.frontlinedefenders.org/node/24412

En annen sak gjelder to personer som arbeider for en av de få miljøorganisasjonene i området, *Den nordkaukasiske miljøvakten*. Organisasjonen har vært kritisk til myndighetenes håndtering av miljøkonsekvensene av OL-utbyggingen.

13. november 2013 gjennomførte Evgeny Vitishko og Suren Gazarjan en befaring av et skogsområde ved guvernør Aleksander Tkasjevs hytte. De ble deretter tiltalt for å ha skrevet på gjerdet rundt eiendommen og fikk en dom på tre års betinget fengsel. Suren Gazarjan flyktet deretter til Estland.

20. desember 2013 ble Evgeny Vitishko dømt til tre års ubetinget fengsel etter at påtalemyndighetene hadde anket saken. Han ble dømt for å ha «ødelagt gjerdet rundt hytten til guvernøren i Krasnodar, Tkasjev».[54]

Den 30. april 2013 ble tre aktivister fra Gelendzjik menneskerettighetssenter, Vladimir Ivanov , Zufar Achilov, Gagik Avanesjan og Valery Semergey dømt til henholdsvis 13, 11 og 8 års fengsel for pengeutpressing. Ifølge russiske menneskerettighetsorganisasjoner er sakene mot dem fabrikkert og de skal ha blitt utsatt for tortur under avhør.[55]

I forkant av vinterlekene blir aktivister og journalister stadig oftere stoppet av politiet, FSB eller kosakk-patruljer. De får beskjed om at «de befinner seg på en liste over mistenkte», eller at det dreier seg om «øvelser», eller at vedkommende har «nektet å fremvise sitt pass» eller at «utseendet til vedkommende er mistenkelig».

Listen over personer som er blitt arrestert og avhørt inneholder aktivister for tsjerkessernes minoritetsrettigheter,[56] journalistene Svetlana Kravchenko, Nokolay Yarst og miljøaktivisten Vladimir Kimaev fra Sotsji. Fire miljøaktivister, Valja og Tanya Borisov, Alexey Mandrigelia og Anna Mikhailova måtte tilbringe nyttårsaften 2013-2014 i fengsel.[57]

Advokat Alexander Popkov i Sotsji, som forsvarer mange av aktivistene, merker selv økt press. Sikkerhetstjenestene har snakket med hans naboer og han er blitt invitert til «samtale».

[54] http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235358/
[55] http://www.svoboda.org/content/article/25076664.html
[56] http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235358/?print=true
[57] http://anqmic.livejournal.com/11024.html

IOCs ROLLE

IOC har en lederrolle i den internasjonale olympiske bevegelse, som ifølge Det olympiske charter skal sikre at sport bidrar til «harmonisk utvikling av menneskeheten ved å fremme et fredelig samfunn som er opptatt av å ta vare på menneskelig verdighet». IOCs ansvar for å følge opp at olympiske leker arrangert av ulike vertsnasjoner og -byer blir arrangert i samsvar med disse verdiene opphører ikke ved inngåelse av avtalene med dem. IOC må kontrollere at dette skjer i praksis.

I denne håndboken har vi gitt mange eksempler på alvorlige problemer knyttet til måten russiske myndigheter har forberedt vinterlekene i Sotsji på og hvordan de forsøker å kvitte seg med kritikere i stedet for å ha dialog med dem eller gjøre forbedringer. Hvordan har IOC forholdt seg til denne situasjonen?

Historisk har IOC ikke alltid tatt på seg en rolle som forsvarer av menneskerettigheter i forbindelse med olympiske leker. Da sommerlekene ble arrangert i Kina i 2008, fengslet kinesiske myndigheter menneskerettighetsaktivister, utøvde omfattende sensur på internett, foretok omfattende ekspropriasjoner med mangelfulle erstatninger mens anleggsarbeidernes rettigheter ofte ble neglisjert.

Men siden 2009 har IOC uttrykt at de har ansvar for å sikre at organiseringen av olympiske leker skjer i samsvar med charteret, blant annet ved å ta miljøhensyn og ved å unngå utnytting av anleggsarbeidere, barnearbeid og uakseptable restriksjoner av medienes frihet til å dekke ulike sider ved lekene.

På bakgrunn av informasjonen som er presentert i denne håndboken, i tillegg til informasjon fra lokalbefolkningen i Sotsji om hvordan byggeaktiviteten har innvirket på deres liv, er det vanskelig å konkludere med at IOC har gjort alvor av å sikre at vinterlekene i Sotsji fullt ut blir arrangert i samsvar med charteret.

Et gjennomgående trekk ved måten vinterlekene er arrangert på, er en total mangel på lokal forankring. Befolkningen i Sotsji er ikke blitt tatt med på råd når det gjelder beslutningen om å arrangere vinterlekene. De blir uten varsel utsatt for inspeksjoner og sjekk fra politiets side. Det arrangeres sikkerhetsøvelser uten at de blir informert om det. Sotsji har vært en byggeplass med støy, støv og anleggstrafikk i syv år. Avfall fra byggingen er blitt deponert på privateiendom uten at eieren er blitt forespurt.[58] I perioder har deler av Sotsji og berørte landsbyer vært uten strøm, vann og/eller gas i månedsvis.[59] Familier ble i noen tilfeller tvangsflyttet fra sine hjem uten at de fikk tilstrekkelig kompensasjon. Miljøødeleggelsene er omfattende.[60]

[58] http://www.sochinskie-novosti.com/%D0%BC%D1%83%D1%81%D0%BE%D1%80-%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%B0-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B0/

[59] http://www.sochinskie-novosti.com/%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%8B-%D1%83-%D1%84%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0/

[60] I tillegg til kapitlet om ødeleggelser av miljøet i denne håndboken, se også en rekke andre artikler av Bellona: http://bellona.org/?s=Sochi

IOC har riktignok oppsøkt representanter for lokale organisasjoner for å få alternativ informasjon. I et møte med Memorials kontor i Sotsji fikk IOC oversikt over de alvorlige problemene ved anleggene når det gjaldt arbeidstakernes rettigheter, både russiske og fremmedarbeidere. IOC fikk blant annet en liste over syv anlegg hvor til sammen 800 arbeidere ikke hadde fått utbetalt lønn.[61] Etter møtet hørte ikke Memorial noe mer fra IOC.

Human Rights Watch informerte IOC ved en rekke anledninger om menneskerettighetsbrudd i Sotsji, inkludert brudd på arbeidernes rettigheter. I noen tilfeller ble denne informasjonen presentert til Sotsji 2014 organisasjonskomité, og IOC fulgte også opp påstandene om dårlige arbeidsforhold ved å be om informasjon fra organisasjonskomiteen.

Når det gjelder å sikre miljøhensyn, valgte IOC å samarbeide med FNs miljøprogram (UNEP). IOC har ikke selv hatt kontakt med lokale eller internasjonale miljøorganisasjoner. UNEP har jevnlig besøkt området og utgitt en rapport om miljøeffekten av utbyggingen.[62] Det har imidlertid vært lite dialog mellom UNEP og lokale miljøorganisasjoner og -aktivister. Greenpeace Russland og WWF boikottet møter med UNEP på grunn av frykt for at miljøinspeksjonene «var blitt del av en såkalt «grønnvask» av det kontroversielle prosjektet».[63]

Aktivister fra lokale miljøorganisasjoner som ble utsatt for press fra politi og sikkerhetstjenester har bedt UNEP og IOC om å intervenere for å sikre deres rett til å overvåke miljøeffekten av OL-utbyggingen.[64] Ifølge lokale kilder har hverken UNEP eller IOC svart. UNEP har innrømmet at deres hovedpartner, Sotsji 2014 organisasjonskomité, ser ut til å ha begrenset kontroll over om tilstrekkelige miljøhensyn blir tatt.[65]

Russiske lhbt-organisasjoner har forsøkt å få møter med IOC, men uten å få svar.[66]

En hovedkonklusjon er at IOC mangler et system for systematisk å overvåke menneskerettighetsproblemer knyttet til arrangeringen av olympiske leker. Når IOC gir ansvaret for å arrangere olympiske leker til et land som er kjent for mange brudd på menneskerettighetene, og når lekene finner sted i en så konfliktfylt region som Nord-Kaukasus, blir dette en alvorlig svakhet som bidrar til å undergrave tilliten til Den olympiske bevegelse.

[61] http://rights.opensochi.org/2013/10/blog-post.html
[62] http://www.unep.org/PDF/PressReleases/REPORTOFTHEUNEP_2ndEXPERT_MISSION.pdf
[63] http://www.themoscowtimes.com/mobile/article/429546.html
[64] http://ewnc.info/files/ewnc-doc/2009/320%291-09.%28102609%29_Adler-KP%7DStainer&Rogge.pdf
[65] http://www.gce.unisg.ch/~/media/Internet/Content/Dateien/InstituteUndCenters/GCE/Euxeinos%20Folder/Robert%20Orttung%20Sufian%20Zhemukhov%20Euxeinos%2012_2013.ashx
[66] http://www.buzzfeed.com/lesterfeder/russian-lgbt-activists-say-new-ioc-chief-ignoring-request-to

Nyttige kontakter

På generelt grunnlag oppfordrer vi alle som skal reise til Sotsji som journalist å være varsomme med sine kilder. Anonymisering av lokale aktivister bør vurderes. Vi frykter for deres sikkerhet etter at OL er over.

I forbindelse med at de olympiske vinterleker i 2014 arrangeres i Sotsji har byen blitt gjenstand for massiv oppmerksomhet fra russiske og utenlandske medier. Samtidig ønsker journalister å få informasjon ikke bare fra offisielle kilder, men også med representanter for det sivile samfunn. For å hjelpe de russiske og utenlandske journalister som jobber med dette temaet, presenterer vi her en kort oversikt over kontaktinformasjon til uavhengige aktivister, advokater, miljøvernaktivister og politikere i Sotsji som er villige til å kommunisere med media. Oversikten inkluderer også informasjon om relevante offisielle myndigheter og deres kontaktinformasjon.

Ordførerens kontor

Ordføreren er ansvarlig for å godkjenne planer og utviklingsprogrammer i Sotsji, og å administrere eiendom som befinner seg under lokal administrasjon.
Pakhomov Anatoly Nikolaevich, Sotsji ordfører (Mayor)
Tlf: +7-862-2-96-05-01,
Tatiana Pshenisnova, presseansvarlig:
Tlf: +7 862 264-65-71, +7 862 264-25-49
Nettside: **www.sochiadm.ru**

Byrådet i Sotsji

Sotsjis byråd skal gjennomføre offentlige høringer i spørsmål som kommer fra lokal befolkning, og definere spørsmål knyttet til byens grenser. Byrådet har også ansvar for oppfølging av rettsmessige initiativer, organisering av folkeavstemninger, styre byens budsjett og kommunale boliger.

Lutsyk Anatoly Nikolaevich, byrådets formann
Tlf: +7-862-2-64-59-60;

Byens regionale administrasjon er en juridisk enhet, har egen eiendom og egne finansieringskilder. Lederne for regionale administrasjoner er utpekt av byens guvernør.

Administrasjon av Sentra region

Leder: Pavlenko Sergei Vladimirovich
Tlf: 8 (862) 264-88-66

Administrasjon av Adler region

Leder: Zjigalko Alexander Alexandrovich
Tlf: 8 (862) 240-05-87

Administrasjon av Khostinsk region

Leder: Vikar Einatov Temur Nodarovitsj
Tlf: 8 (862) 266-86-55

Administrasjon av Lazarev region

Leder: Polyansky Sergey Alexandrovich
Tlf: 8 (862) 272-61-37

Regionale domstoler

Regionale domstoler hører til Russlands dømmende makt og behandler kriminalsaker, administrative saker og borgerrettssaker. Unntatt er saker som hører inn under føderale lover og som behandles av føderale domstoler.

1. **Adler,**
   formann — Igor Eduardovitsj Mamtsjenko,
   Tlf: +7-862-2-46-00-71,
   Nettside: sochi-adler.krd.sudrf.ru
2. **Lazarevsky:**
   formann — Nikolai Ivanovich Trukhan,
   Tlf: +7-862-2-72-35-56,
   Nettside: sochi-lazarevsky.krd.sudrf.ru
3. **Khostinsky,**
   formann — Vladimir Nikolaevich Bakhmetjev,
   Tlf: +7-862-2-66-86-65,
   Nettside: sochi-xostinsky.krd.sudrf.ru
4. **Sentral,**
   Formann — Anatoly Vasiljevitsj Lavrik,
   Tlf: +7-862-2-62-13-23,
   Nettside: sochi-centralny.krd.sudrf.ru

Innenrikdepartementet i Sotsji har hovedansvar for å bevare offentlig ro og orden

Forman — Vasilij Petrovitsj Umnov,
Pressekontor: +7-862-2-69-71-90, +7-862-2-69-71-91,
Nettside: suvd.ru
Politiets arbeid skal følge opp den Føderale Loven «Om Politiet».

Statsadvokatkontoret i Sotsji

Fungerer på bakgrunn av den føderale loven «Om statsadvokatens kontor».
Statsadvokat — Mark Alexandrovitsj Bolsjedvorskij,
Tlf: +7-862-2-62-45-45, +7-862-2-62-32-64,

Etterforskningsavdelingen i Sotsji

I følge den føderale loven «Om etterforskningskomiteen..», blir formannen i Etterforskningskomiteen i den russiske føderasjonen utpekt og avsatt av Presidenten i den Russiske Føderasjonen uten

godkjenning fra lovgivende myndigheter, slik som tidligere var praksis. Formannen i Etterforskningskomiteen legger frem en rapport om sitt arbeid til presidenten hvert år. Etterforskningskomiteen er ikke en del av noen statlig struktur. Slik sett kan man si at arbeidet til etterforskningskomiteen representerer en forlengelse av presidentmakten.

Formann Terentjev Vladimir Nikolaevitsj
Tlf: +7-862-2-64-21-27.

Myndigheter i Krasnodar-regionen

Formannen i den regionale administrasjonen og guvernøren er de høyeste myndighetspersonene i Krasnodar-regionen. Formannen leder lokaladministrasjonen, utformer administrasjonen i regionen i samsvar med statsstrukturer, godkjent av den lokal lovgivende forsamlingen.

Guvernøren av Krasnodar region - Tkatsjev Alexandr Nikolaevitsj
Tlf: (861) 262-57-16, 268-45-38

Ombudspersonen for menneskerettigheter i Krasnodar-regionen har ingen myndighet og han har ikke rett til å blande seg i statlige og kommunale organer. Han bistår en klager og forsvarer vedkommendes rettigheter i tilfelle hans/hennes rettigheter ble brutt. Ombudsmannen skriver årlige rapporter og retter myndighetenes oppmerksomhet mot problemer som finnes i samfunnet.

Ombudsperson Mysjak Sergei Valentinovitsj
Tlf: (8612) 68-09-45, 53-52-81

Departementer som er ansvarlige for arrangering og gjennomføring av vinter-OL 2014 i Sotsji

Departementet ansvarlig for forberedelser av vinter-OL 2014 i Krasnodar-regionen.
Departementet sikrer samordning av dokumentasjonen med administrasjonen i Krasnodar-regionen og planlegging av Sotsji 2014, etablering av olympiske anlegg som er forberedt av den statlige sammenslutningen for oppbygging av olympiske anlegg og utvikling av Sotsji som vinter-feriested.

Leder — Alexey Nikolaevitsj Sjejan,
Tlf.: +7-862-2-41-81-80, +7-862-2-41-81-95,
Nettside: www.olympdep.ru

Det statlige selskapet Olympstroj styrer og koordinerer prosjektering og oppbyggingen av OL-anleggene i Sotsji, drift av anleggene, gjennomfører offentlige utlysninger[67] og følger opp oppbyggingen av OL-anleggene.

[67] http://www.sc-os.ru/ru/concurs/

Formann — Sergej Anatoljevitsj Gaplikov
Pressesenter: +7-862-2-43-40-47,
Nettside: http://www.sc-os.ru/

Det olympiske rådet i Krasnodar-regionen.

I Russland finnes det titalls av Olympiske råd. Disse er regionale samfunnsorganisasjoner og foreninger som bidrar til utviklingen av den olympiske bevegelsen. Det Olympiske Rådet er medlem av den Russiske olympiske komiteen.
Formann: Karavaeva Irina Vladimirovna
Tlf: (861) 253-39-41
epost: dfks@krasnodar.ru, orgsport@mail.ru

Den autonome ikke-kommersielle organisasjonen «Organisasjonskomite Sotsji 2014» ble dannet i 2011, etter en spesiell ordning fra regjeringen i den Russiske føderasjonen for å bistå arbeidsgivere med tjenester i forbindelse med forberedelser til OL.
President: Tsjernysjenko Dmitrij Nikolaevitsj
Tlf: (Moskva): + 7 (495) 984 2014
Tlf: (Sotsji): +7 (8622) 62 32 00
Nettside: http://www.sochi2014.com

Den autonome ikke-kommersielle organisasjonen «Transportansvarlig enhet under de olympiske leker» ble dannet i 2009 og står ansvarlig for arrangering av offentlig transport, passasjerer, frakt, materielle og tekniske ressurser i forbindelse med og lignende.
Direktør: Zjukov Andrei Viktorovitsj

Tlf: +7 (862) 227–20–14
Nettside**:** www.tdog2014.com

Tilleggs-kontaktinformasjon:

Administrasjonen i Krasnodar-regionen
http://admkrai.krasnodar.ru/
Pressesenter: 253-41-36, 253-24-58
E-mail: pressa93@gmail.com

Lovgivende forsamling i Krasnodar-regionen
http://www.kubzsk.ru/
Formann: Vladimir Andreevich Beketov
Tlf: (861) 268-00-51, fax: (861) 268-13-32

Valgkommisjon i Krasnodar-regionen
http://www.krasnodar.izbirkom.ru/
Formann J.A Burlachenko
Tlf: (861) 268-29-16, fax (861) 268-26-38
E-mail: iksrf23@mail.ru

Utøvende maktorganer

Lokaladministrasjonen i Krasnodar er ansvarlig for å koordinere samarbeidet mellom administrasjonen i Krasnodar-region og regjeringen og andre føderale myndigheter, herunder koordinere diplomatiske, handels-, kulturelle, og internasjonale relasjoner
http://krasnodar.ru/content/507/show/2997/
http://www.kubanrep.ru/

Formann Tonkikh Vera Nikolaevna Tlf: +7 (499) 238-20-28 (Moskva)
E-mail: pr_admin05@mail.ru

Representasjonen for Krasnodar-regionen i Gagr-regionen (Republikken Abkhazia)
http://embabhazia.ru/respublika_abhaziya
Abkhazia består av 7 regioner og 8 byer,
Befolkningen i Abkhazia: rundt 250 000

Departementet for massemedier
Leder – Gorokhova Olga Egorovna
Telefon: 214-51-50, 253-23-43
e-mail: dsmi@krasnodar.ru
Nettside: www.depsmi.ru

Departementet for finans og fondsmarked i Krasnodar-regionen
Formann Slavinskij Igor Anatolievitsj
Tlf: (861) 262-90-72, (861) 262-90-73
E-mail: dffr@krasnodar.ru

Departementet for transport i Krasnodar-regionen
Formann Orkopulo Anastas Petrovitsj
Nettside http://www.tskk.ru/
Tlf: (861) 268-47-57
fax: (861) 268-62-80
e-mail*:* dtc@krasnodar.ru

Departementet for arbeid og sysselsetting i Krasnodar-regionen
Nettside http://www.kubzan.ru/home.aspx
Tlf: +7 (861) 252-34-96
dgsz@krasnodar.ru

Departementet for finans og budsjettinspeksjon i Krasnodar-regionen
Nettside http://www.dfbn.ru/
Formann Vasilyev Jurij Petrovitsj
Tlf: (861) 254-02-76
Fax: (861) 254-04-61
E-mail: dfbn@krasnodar.ru

Ministerium for regional sikkerhet i Krasnodar-regionen
Nettside: http://www.dchs.ru/
Leder Sergei Simonenko Tlf/fax: +7 (861) 262-52-37, +7 (861) 262-00-69
dchs@krasnodar.ru

Ministerium for helse i Krasnodar-regionen
http://www.minzdravkk.ru/
Minister Filippov Evgenij Fedorovitsj
Tlf: (861) 992-52-91
mz@krasnodar.ru

Ministerium for sport i Krasnodar-regionen
Minister: Ludmila Tsjernova
http://www.kubansport.ru/
dfks@krasnodar.ru
Tlf: (861) 992-27-47; E-mail: dfks@krasnodar.ru

Ministerium for finans i Krasnodar-regionen
http://www.depfinance.ru/
Minister: Peronko Ivan Alexandrovitsj
Tlf: (861) 253-24-41, fax: (861) 268-37-59
E-mail: minfin@krasnodar.ru

Kulturministerium i Krasnodar-regionen
Minister Solyanina Galina
http://kultura.kubangov.ru/
fax: (861) 992-60-18
E-mail: mk@krasnodar.ru

Ministerium for turisme i Krasnodar-regionen
Formann Demtsjenko Igor Petrovitsj
http://www.kurortkuban.ru
E-mail: kurort@kurortkuban.ru
Tlf: (861) 267-25-38

Ministerium for utdanning i Krasnodar-regionen
http://www.edukuban.ru/
Tlf: (861) 235-10-36
fax: (861) 231-82-47

Ministerium for naturressurser og miljøvern i Krasnodar-regionen
Minister Tsjebanov Mikhail Stepanovitsj
http://www.kubanbioresursi.ru/
Tlf: +7(861) 259-12-09, Fax: +7(861) 259-13-44

Departementet for inspeksjonen av statlig oppbygging i Krasnodar-regionen
Formann Zakharutin Vladimir Grigorjevitsj
http://www.ugsnkk.ru/
Tlf: (861) 255-35-08

Statlig inspeksjon for trafikksikkerhet i Krasnodar-regionen
http://www.gibdd.ru/r/23/news/
Lederen er representant ved for innenriksministerium, politioberst
Kapustin Alexander Nikolaevich
Tjenestehavende:
Tlf: (861) 233-59-97
Tlf: (861) 233-82-59
Vakttelefon:
Tlf: (861) 224-58-48

Hoved-departementet for innenriksministeriet i Krasnodar-regionen
Leder: Vinevskij Vladimir Nikolaevitsj
Nettside http://23.mvd.ru/
For spørsmål Tlf: 8 (861) 259-79-79
Tjenestehavende: Tlf: 259-50-45, 224-16-72
E-mail: kuban-police@mail.ru

Den regionale domstolen i Krasnodar-regionen
Formann Tsjernov Alexandr Dmitrievitsj
http://www.kubansud.ru/
Tel: (861) 212-00-95, 212-00-96, 212-00-97 fax: (861) 268-31-*50*
E-mail: kubansud@kubansud.ru

Utenriksdepartements representasjon i Krasnodar-regionen
Leder Manjko Sergey Anatoljevitsj
http://www.krasnodar.mid.ru/
Seniorrådgiver Volkodav Anastasia Nikolaevna
Tel (861) 253-73-77, 253-73-85
E-mail*:* mid@mail.kuban.ru

Statsadvokatens kontor i Krasnodar-regionen
Statsadvokat Leonid Korzjinek
http://www.prokuratura-krasnodar.ru/
Tlf: (8 + 861) 268-25-63
Tjenestehavende: Tlf: (8 + 861) 268–50–01; (8 + 861) 262–98–02

Migrasjonsdepartementet i Krasnodar-regionen
Leder I.A. Semenjakin
http://www.ufmskrn.ru/
Tlf: 8 (861) 255-69-30

Skattedepartementet i Krasnodar-regionen
Formann V.A. Krasnitskij
http://www.nalog.ru/rn23/
Tlf: (861) 262-63-63, 262-68-04, 268-10-21
fax:(861) 262-68-04

Kontakter for frivillige organisasjoner, media og aktivister

Nettavis Sochi News

http://www.sochinskie-novosti.com/
Epost: sochinews.rf@gmail.com
Tlf: +7-928-445-50-30

Nettavis Caucasian Knot
http://www.kavkaz-uzel.ru
Tel/fax: (495) 640-05-27

Memorial Migration and Rights (Moskva)
www.memo.ru
Tlf: (495)-681-18-23, (495)-681-15-32, (495)-681-09-54, (495)-681-05-27
Lederen for Migration and Rights Svetlana Gannusjkina: svetlana.gannushkina@gmail.com

Agora Interregionale menneskerettighetsorganisasjon
Tlf: (9600) 47-27-96
Epost agora-club@yandex.ru
Nettside: http://www.openinform.ru/

Den nord-kaukasiske miljøvakten
http://www.ewnc.org/
Tlf: +7(8772)540607
E-mail: envwnc@gmail.com
Skype: ewnc.org
ICQ: 377026593
Twitter: https://twitter.com/#!/ewnc_org
http://www.facebook.com/groups/envwnc

Kontaktpersoner i organisasjonene

- **Den norske Helsingforskomité**,
  - Bjørn Engesland, generalsekretær. Tlf: 95 75 33 50, e-post: engesland@nhc.no
  - Gunnar Ekeløve-Slydal, assisterende generalsekretær. Tlf: 95 21 03 07, e-post: ekelove-slydal@nhc.no
  - Inna Sangadzhieva, rådgiver. Tlf: 97 69 94 58, e-post: inna@nhc.no
  - Anders Nielsen, informasjonsrådgiver. Tlf: 40 84 47 09, e-post: nielsen@nhc.no

- **Amnesty International**,
  - John Peder Egenæs, Generalsekretær. Tlf: 911 00 676, jegenes@amnesty.no
  - Patricia Kaatee, Politisk rådgiver og fagansvarlig for Russland. Tlf: 454 85 374, e-post: pkaatee@amnesty.no
  - Lene Christensen, Kommunikasjonsrådgiver og ansvarlig for Sotsji-arbeidet hos Amnesty i Norge. Tlf: 95912715 e-post: lchristensen@amnesty.no

- **Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner**,
  - Bård Nylund, leder. Tlf: 95 05 63 83, bard@llh.no
  - Ingvild Endestad, kommunikasjonsrådgiver. Tlf: 97 56 22 95, ingvild@llh.no

- **Bellona**
  - Nils Bøhmer, daglig leder. Tlf: 90 03 75 17, e-post: nils@bellona.no